

FÅGLAR

i Närke

#4 2023 Från starten #184

NOF blir ny länk i Kedjan – det är bra, för fåglarna!

P

å NOFs extra årsmöte torsdagen den 16 november genomfördes den andra omröstningen om anslutning till BirdLife Sveriges samarbetsform Kedjan, och de därmed nödvändiga ändringarna av NOFs stadgar. Beslutet blev ett enhälligt JA i likhet med det första beslutet på vårt ordinarie årsmöte i februari 2023.

Det här är en diskussion som pågått under flera år i vår förening, men det kan vara på plats med en sammanfattning av vad anslutningen innebär.

NOF FÅR FLER medlemmar. Eftersom vi nu får tillgodoräkna oss många fler medlemmar från riksföreningen ökar NOFs medlemsantal från 770 till över 1 000.

BirdLife Sverige (Sveriges Ornitologiska Förening, SOF) får dessutom tillgodoräkna sig cirka 350 fler medlemmar från Närke.

Vårt gemensamma medlemsunderlag kommer även BirdLife International till godo, vilket stärker rösten för fåglar och fågel-skydd på EU-nivå.

NOFs röst på BirdLife Sveriges årsmöten blir dubbelt så stark när vi kommer över 1 000 medlemmar. De boende i Närke som hittills enbart varit medlemmar i riksföreningen får nu även möjlighet att göra sin röst hörd på BirdLife Sveriges årsstämma. Det här är bra för föreningsdemokratin.

NOF SPARAR tid och pengar, cirka 16 000 kronor per år, genom att medlemsregistret tillhandahålls utan kostnad och hanteras av BirdLife Sverige. Dessutom sköter riksföreningen utskick av avier och påminnelser i fortsättningen, vilket frigör resurser från NOFs styrelse.

Kedjan innebär ingen ekonomisk förändring för den enskilde medlemmen:

Betala för Fåglar i Närke och du räknas som medlem i både NOF och BirdLife Sverige.

Betala för Vår Fågelvärld och du räknas även då som medlem i både NOF och BirdLife Sverige.

Betala för båda tidningarna och du räknas naturligtvis som medlem i båda föreningarna.

Du som enskild medlem behöver inte göra någonting. Betala medlemsavgiften som vanligt. Avierna för nästa år har redan skickats ut och många har redan fått dessa. Det blir först nästa höst som det kommer att se annorlunda ut.

EN VIKTIG DETALJ att ha i åtanke är att NOFs ekonomi och verksamhet är och förblir NOFs ansvar och angelägenhet. Riksföreningen har ingen påverkan på detta annat än att de även i fortsättningen kommer att initiera aktiviteter som vi kan delta i, om vi vill. Exempel på sådana är Vinterfåglar inpå knuten, Fågeltornskampen och Euro Bird Watch.

Nu när vår förening blir en del av samarbetet i Kedjan har vi fullgjort det som NOF var med och beslutade om 2011, nämligen att ett samarbete skulle genomföras för att stärka och tydliggöra hur Fågelsverige är organiserat. Mer än

hälften av landets regionalföreningar är nu med i Kedjan och fler har tagit första beslutet. Det här är bra för fåglarna och bra för fågelföreningarna. Och det gör vår röst starkare.

GOTT NYTT SKÅDARÅR-24! Hur gick det med krysslistorna i år? Blev det många luckor eller känner du dig nöjd? Själv kan jag tycka att jag borde ha tillbringat fler timmar i fält, men så har det nästan alltid varit. Jag hoppas att du också tar tillfället i akt och rivstartar skådaråret genom att vara med på Artracet den 6 januari. Det är en härlig känsla att summera den första veckan med så många kryss även om man inte är med i tävlingens toppstrid.

Ett riktig Gott Nytt Skådarår önskar jag och hela NOFs styrelse alla nya och gamla medlemmar.

Ronnie Lindqvist

Ordförande, NOF

I DET HÄR NUMRET

PORTRÄTTET:

6-8

Ola älskar att räkna

EXPEDITIONER:

ÖLAND 16-17
HÖNÖ 20-21

Lyckade skådarresor

OBSAT:

24-26

Tretåig mås, fotad av
Andreas Sandberg.

OMSLAGSFÅGELN: DOMHERRE

Pyrrhula pyrrhula

Akvarell: Staffan Ullström.

Från Närkes Fågelvärld:

Nationell trend 30 år:
minskning.

Nationell trend 10 år:
stabil.

Trend i Närke 30 år:
stabil.

Antal par i Sverige:
380 000, antal par
i Närke 3 500.

VINTERNS BUDBÄRARE, SID.

10-11

LEDARE: KEDJAN BRA FÖR FÅGLARNA	02
HÄNG MED NOF TILL SKÅNE	04
SKÅDNING I STOCKHOLMS SKÄRGÅRD	05
MYCKET LETANDE EFTER LITEN GPS	09
NYA TRENDER BLAND GÄSSEN I NÄRKE	12-13
MÄSTER ERIK INVENTERADE MILITÄR AREA	14-15
LÄR DIG OMFÅGLAR — ELLER SPIKA HOLK	18
MIKAEL FOTADE UNIK FALK I KVISMAREN	19
43 ÅRS RINGMÄRKNING SUMMERAS	22
TÄNK ATT FÅ KLAPPA EN FÅGEL	23
VÅRENS SPÄNNANDE INOMHUSMÖTEN	23
TIPS OM VINTERNS FÅGELMATNING	27
FÖRENINGSNYTT	28-29
EXKURSIONERNA FÖRSTA KVARTALET 2024	30
FÅGELN SOM GER OVE DÅLIGT SAMVETE	32

Gås- och svanrekord

Välkomna till NOF!

Tack för att du valt att bli medlem i Närkes Ornitologiska Förening!

Ditt medlemskap är ett viktigt bidrag till fågelskyddet i vårt landskap. Inom NOF jobbar vi med en rad åtgärder som gynnar fågellivet: vi bygger bland annat bolådor till berguv och pilgrimsfalk, boplatser för hussvalar och tornseglare, boplatzformar till duvhök och hornugglor samt holkar till många andra fågelarter.

NOF är föreningen för fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Som medlem i föreningen kan du delta på exkursioner och resor, gå på intressanta föredrag och delta i utbildningar. Du som är medlem i NOF får också föreningens fina tidskrift, Fåglar i Närke, hem i brevlådan fyra gånger om året.

NOF växer stadigt, och vi är nu över 770 medlemmar.

Här är de senaste som valt att bli medlemmar i NOF:

Kauno Hämeenkorpi, Vagnhärad
Robin Bäckström, Örebro
Sara Johansson, Örebro
Sophie Loutfi Johansson, Örebro
Emma Loutfi Johansson, Örebro
Amy Loutfi, Örebro
Mikael Saarikoski, Örebro
Koustuv Dalal, Örebro
Algot Björklund, Vretstorp
Karl Johan Bondeson, Kärna
Elin Edlund, Kumla
Mats Lindqvist, Karlskoga
Mikael Ramnerö, Örebro
Inger Bengtsson, Örebro
Karin Forsberg, Örebro
Jan Jansson, Örebro
Kurt-Erik Gullberg, Kumla
Mats Ericsson, Vintrosa

Studie
främjandet

Fåglarna **vinnare** när NOF knyts närmare BirdLife Sverige

MEDLEMMARNA i Närkes Ornitologiska Förening har nu vid två årsmöten fattat beslutet att NOF ska knytas närmare BirdLife Sverige.

Beslutet innebär att både NOF och BirdLife Sverige får fler medlemmar. Fåglarna är de stora vinnarna.

Beslutet är en del i den så kallade Kedjan, ett beslut där regionalföreningarna knyts närmare "moderföreningen" BirdLife Sverige. En effekt av beslutet är att medlemmarna i NOF blir en del av BirdLife Sveriges medlemmar. Och de som tidigare bara varit med i BirdLife Sverige och bor i Närke, blir nu medlemmar i NOF.

Beslutet innebär:

■ NOFs medlemsantal ökar från 770 till omkring 1 000.

■ BirdLife Sverige (Sveriges Ornitologiska Förening, SOF) får dessutom tillgodoräkna sig 350 av NOFs medlemmar.

■ NOF sparar tid och pengar, ca 15 000 kr per år, genom att medlemsregistret hanteras av BirdLife Sverige. Dessutom sköter riks-föreningen utskick av avier och påminnelser i fortsättningen, vilket frigör resurser från NOFs styrelse.

Beslutet att gå med i Kedjan innebär ingen ekonomisk förändring för den enskilde medlemmen. Tidigast hösten 2024 kommer du som medlem att märka av förändringar, bland annat genom att det är BirdLife Sverige som skickar ut avierna för att betala in medlemsavgiften.

Viktigt att komma ihåg är att NOFs även i fortsättningen självständigt tar ansvar för sin ekonomi och verksamhet.

Läs mer på sidan 2 om förändringarna.

Följ **Björn** till Skåne i vår!

NOF, Närkes Ornitologiska Förening arrangerar en vårresa till Skåne och Österlen 22-26 maj 2024. I sakta mak tar vi oss igenom härliga fågellokaler. Förhoppningsvis blommar Österlens alla äppelträd. Vi får uppleva nytslagen bokskog och frodig grönska.

Björn Ander är guide och han kan Skåne på sina fem fingrar. Det kommer ges utrymme för fina vyer liksom specialare som fältpiplärka, sommargylling, gulhämpling, löv- och klockgroda med mera.

Under hela vistelsen bor vi på samma vandrarhem. Enkelt, men ljuvligt placerat vid havet vid Haväng. Vi gör kortare dagsturer till bland annat Fyledalen, Äspet, Stenshuvud (ganska krävande promenad uppför) och Ravlunda skjutfält.

Avresa 22 maj på eftermiddagen, åter i Örebro 26 maj på kvällen. Pris: 4 000 kronor (preliminärt). Då ingår resan i bekväma minibussar, boende, guide, avsättning till resegaranti och fågelskyddsfond.

Anmäl dig till Per Salomonsson på NOF, anmälningsavgift 500 kr.

Resterande 3 500 kr betalas senast i månad innan avresa.

Anmälan och upplysningar: per-s@live.se eller 076-1082086

PROFFSIG guiden Björn Ander visar oss sitt vårsköna Skåne i maj.

DEN 27 APRIL har du möjlighet att uppleva fåglarna i Stockholms skärgård.

Häng med NOF och skåda en dag i Stockholms skärgård!

NOF kan nu erbjuda en härlig båtture i Stockholms skärgård för att bland annat få se ejder, alfågel, örnar och sälar. Det är en dagsresa den 27 april 2024.

Kostnad: 1 500 kr. Då ingår resa från Örebro i minibuss med chaufför, båtresa, förmiddagsfika med ostfralla och eftermiddagsfika med bulle.

(Lunch med potatissallad och kallskuret finns som tillval och kan förbeställas för 140 kr.)

Ingenting kan mäta sig mot att möta våren i världens vackraste skärgård. Man är ensam på fjärdarna med massor av sjöfågel såsom ejder, alfågel och örnar men även sälar. Strandhug-

gen sker på utposter som är krångliga att nå med egen båt så här års. Turen går tur och retur Stavsnäs på Ingarö. Vi reser med Stavsnäs Båttaxis skådarvänliga katamaran M/S Syreni. Den välkände natur- och kulturguiden Henrik Waldenström guidar.

Till den här fina och mycket populära dagsresan har NOF förhandsbokat 14 platser. Målarter: gråsäl, havsörn, gravand, ejder, alfågel, sjöorre, svärta, kustlabb, skräntärna, sillgrissla, tordmule, tobisgrissla och skärpiplärka.

Avfärd med båten M/S Syreni kl. 08.45 från Stavsnäs vinterhamn, åter kl. 17. Tidig avresa, ca kl. 5.30, från Örebro i bekväm minibuss. Tillbaka i Örebro ca kl. 20.

Anmälan till Per Salomonsson på NOF: per-s@live.se eller 076 108 20 86.

NOF fortsätter gynna berguv och pilgrimsfalkar

Den 23 oktober monterade Närkes Ornitologiska Förening, NOF, upp en bolåda avsedd för pilgrimsfalkar. Bolådan monterades upp på gården Irvingsholm efter initiativ av ägaren på gården, Peter Wellander och en av hyresgästerna på Irvingsholm: Martin Karlsson.

Bolådan har ett bra läge i södra delen av sjön Tysslingen där det ofta har observerats pilgrimsfalkar.

Ytterligare en bolåda för pilgrimsfalk har levererats till Örebrobostäder AB. Den bolådan ska monteras på taket till höghuset i Varberga. Där borde det också finnas förutsättningar för en häckning, bland annat med tanke på närheten till Boglundsängen.

NOF har fått ytterligare förfrågningar från fastighetsägare om att sätta upp bolådor för både pilgrimsfalk och berguv. Det är glädjande.

De lärde sig mer om gässen i Närke

Vid två tillfällen i oktober genomförde NOF en utbildning för de som vill lära sig mer om gäss.

Åtta personer deltog i utbildningen som inleddes med ett teoripass en kväll för att gå titta på bilder och gå igenom de olika gässen som rör sig i vårt landskap.

Det andra tillfället genomförde i fält. Trots kraftig blåst gick det ändå att titta närmare på de olika arter av gäss som rastade vid sjön Tysslingen. Deltagarna fick stifta närmare bekantskap med fem olika sorters gäss och dessutom lära sig att skilja på unga och adulta både bläsgäss och spetsbergsgäss.

– En otroligt lärorik och bra utbildning, sa Anita Björk som var en av deltagarna på gåsutbildningen.

OLA Erlandsson gillar att räkna fåglar som är på väg, han är en så kallad sträckräknare. Själv säger han att han blir bättre och bättre på fågelläten. De som står bredvid honom säger att han hör bättre än de flesta.

OLA ERLANDSSON

Ålder: 47 år.

Bor: Lägenhet i Norra Ormesta, Örebro.

Familj: Singel.

Gör: Jobbar som lönekonsult på revisionsföretaget BDO i Eskilstuna. Andra intressen: "Jag är en idrottskille som gillar att löpträna och styrketräna. Tidigare spelade jag mycket teater och jag har faktiskt också medverkat i en musikal – Oliver Twist. Som ung spelade jag trombon och jag har också arrangerat musikfestivaler. Jag gillar musik, är väl lite av en schlagernörd men i stort sett allätare. Undviker bara jazz och den allra grävsta hårdrocken".

Fåglarna sätter **sträck** i **räkningen** för Ola

HAN ÄR INGEN VANLIG fågel-skådare.

Ola Elrandsson varken kryssar eller åker på larm, och hans utrustning är inte mycket att skryta med. Men han är att räkna med när det gäller sträckräkning. Och som fågelinventerare har han gått längre än de flesta.

Snart har han vandrat genom hela Sverige.

TEXT: CHARLOTTA HEDBERG TIDEMAN FOTO: ARNE LUNDH

Ola kommer från Gislaved i Småland. Och han minns exakt när fågelintresset gjorde entré i hans liv.

– Det var 1985 och jag var nio år. Både jag och min bror, som är några år äldre, fick Sigfrid Durangos lilla bok Fåglar i färg av vår mamma. Hon var intresserad av fåglar och satte upp en holk i trädgården hemma så att vi kunde uppleva fågellivet utanför huset.

– Jag blev fågelskådare direkt jag fick boken och jag minns också att den första fågeln jag såg var en talgoxe, säger Ola.

Ola flyttade till Örebro första gången 2005.

– Jag stortrivs verkligen i Örebro och har flyttat hit i tre olika omgångar. Första gången

var 2005, andra gången 2012 efter ett par år i Marstrand, och tredje gången var 2021 efter att ha upplevt Umeå och Norrland under en tvåårsperiod. Marstrand var väldigt opraktiskt, för jag saknade körkort på den tiden. Norrland ville jag gärna testa när jag äntligen bärgat det där körkortet 2015, för att jag gillar riktig vinter och är en äkta fjällnörd. Men hela sju månader av mörker och kyla och sedan ingen vår, var verkligen inte optimalt för någon som älskar havet av vitsippor i april.

– Dessutom saknade jag Örebro, så det var verkligen toppen att komma tillbaka hit till både vännerna och fågellivet. Och nu blir jag kvar, nu är det slut på äventyren!

När vi träffas på ett kafé i Örebro är det eftermiddag i mitten av november och det är redan mörkt ute. Än har inte snön kommit och Ola har utnyttjat dagen. Klockan halv åtta hade han redan åkt till Tysslingen och tänt en brasa i Svalnässtugan i väntan på att fåglarna skulle dyka upp.

– Det fanns inte ett moln på himlen och det första jag såg var ett sträck av sångsvanar som kom med nordanvinden. Det är sådana stunder som är särskilt magiska, säger han.

Just fågelsträck har blivit något av Olas signum. Hans favoritplats är vid Venastugan

i Rynningeviken där förutsättningarna är de bästa. På hösten är flyttfåglarna på väg söderut in mot norra sidan av Hjälmaran. De gillar inte öppet vatten och flyger därför längs kanten in mot Rynningeviken och förbi Venastugan.

– Jag är en hängiven sträckräknare och tycker det är fantastiskt att stå ute i naturen och rikta ögonen mot himlen och räkna fåglarna som kommer i sina formationer. Jag är i grunden en siffermänniska och har lätt att både uppskatta och hålla många siffror i huvudet. Med åren har jag dessutom blivit duktig på att lyssna på fåglarnas olika läten, både lockläten och sträckläten.

– Det kräver att man är koncentrerad för att klara att hålla flera saker i huvudet, att både räkna och lyssna. Ibland kan det handla om mellan 800 och 1 000 finkar i minuten.

– Det händer att folk kommer fram och vill prata eller fråga saker och just då kan det bli lite problematiskt när jag är som mest koncentrerad, men det brukar lösa sig, skrattar Ola.

– Folk är väldigt vänliga och det är ju bara roligt att kunna vara till hjälp.

En annan specialitet som Ola behärskar till fullo är fågelinventering. Ni vet när någon ger sig ut i naturen för att räkna och övervaka vilka förändringar som sker i fågelbeståndens storlek. En standardrutt är en åtta kilometer ►

TRIVS I NÄRKE. Ola Erlandsson har flyttat runt i Sverige, men det är i Örebro han känner sig hemma. Inte minst bland fåglarna och fågelskådarekompisarna.

"Ibland känner jag mig som en **elitidrottare**"

► lång kombinerad linje- och punktinventering med ett förutbestämt läge.

Det finns 716 standardrutter i landet med 25 kilometers avstånd mellan rutterna. En rutt har formen av en fyrkant, 2 km x 2 km, vilket betyder att man slutar där man startade.

Under sex veckor i maj-juni är Ola ute.

– Det är otroligt spännande och roligt och jag får verkligen testa mina kunskaper. Samtidigt är det fysiskt mycket krävande och ibland känner jag mig nästan som en elitidrottare. I fjällen vandrar jag i snitt 2,5 mil om dagen med upp till 20 kilo på ryggen. Jag brukar tappa tre – fyra kilo under den här tiden, och har en vilopuls som en elitskidåkare när jag kommer hem!

Uppdraget ligger under Lunds universitet och Ola borde vara en av landets mest erfarna fågelinventerare.

– Jag firar snart 20-årsjubileum med att ha varit involverad i de här standardrutterna, och har besökt de flesta delar av Sverige vid det här laget. Bara de kargaste platserna som Abisko och Sarek återstår.

– Första inventeringen gjorde jag i sörmäländska Julita 2005, och har som mål att göra min 200:e standardrutt just där på dagen 20 år efter allt började – den 5 juni 2025.

– Om allt går som planerat har jag efter den sista standardrutten 2025 inventerat 157,2 ki-

lometer, vilket exakt är avståndet fågelvägen mellan Treriksröset och Smygehuk. Jag har då inventerat mig genom hela Sverige under två decennier i fåglarnas tjänst – en otroligt häftig känsla, säger han.

Ingen kryssamlare

Som fågelskådare är Ola lite ovanlig i och med att han inte kryssar eller fotar, eller ens har ett bra objektiv.

– Jag har en helt okej kikare men det klart, det är ingen Swarovski. Mina kompisar brukar reta mig lite för det, men att lägga 30 000 kr på en kikare tycker jag är för mycket. Och för mina syften så funkar den jag har väldigt bra.

Sedan är du ingen kryssare och ingen som åker på larm. Och du fotar inte heller?

– Nej jag tycker inte att det är så viktigt. Och fota skulle jag ändå inte hinna med. Jag är väl den där siffermänniskan fullt ut som tycker det är roligast att räkna och hålla koll.

Men är det någon fågel du skulle vilja se? Och har du någon favorit?

– Jo, jag skulle gärna vilja se en tajgablåstjärt. Den häckar mestadels i Ryssland, men sprids nu även i norra Sverige. Och favoritlätet får bli trädlärkans. Fågeln är inte så vacker eller färggrann, men jag smälter varje gång jag hör locklätet – det kanske allra vackraste i fågelvärlden.

Hundratusentals svartmesar flyr från Ryssland

■ Under hösten pågick något av en invasion av svartmesar både i Sverige och Finland.

Normalt sett är det en stannfågel som inte rör sig så mycket på hösten, men något verkar ha hänt i Ryssland som fått fåglarna att fly västerut.

I slutet av september rapporterade Hangö fågelstation, söder om Åbo i Finland, att det sträckte ut mängder av svartmesar. Den 21 september mer än fördubblades dagsrekordet och landade på 26 500 individer.

Den 3 oktober var det dags igen. Det fullkomligen sprutade fram svartmesar från udden. På en halvtimme passerade 10 000 svartmesar fågelstationen och dagssumman landade på ungefär 69 000. Det vill säga sex gånger så mycket som det tidigare dagsrekordet på 9 757 individer från 2009.

Ringmärkarna kunde se att 99 procent var ungfåglar som föddes i somras, och tillsammans med observationer från östra Finland drar man slutsatsen att fåglarna kommer från Ryssland.

– Svartmesar kan häcka två gånger under sommaren och därmed producera ett stort antal ungar, säger Aleksi Lehikoinen vid Finlands naturhistoriska museum.

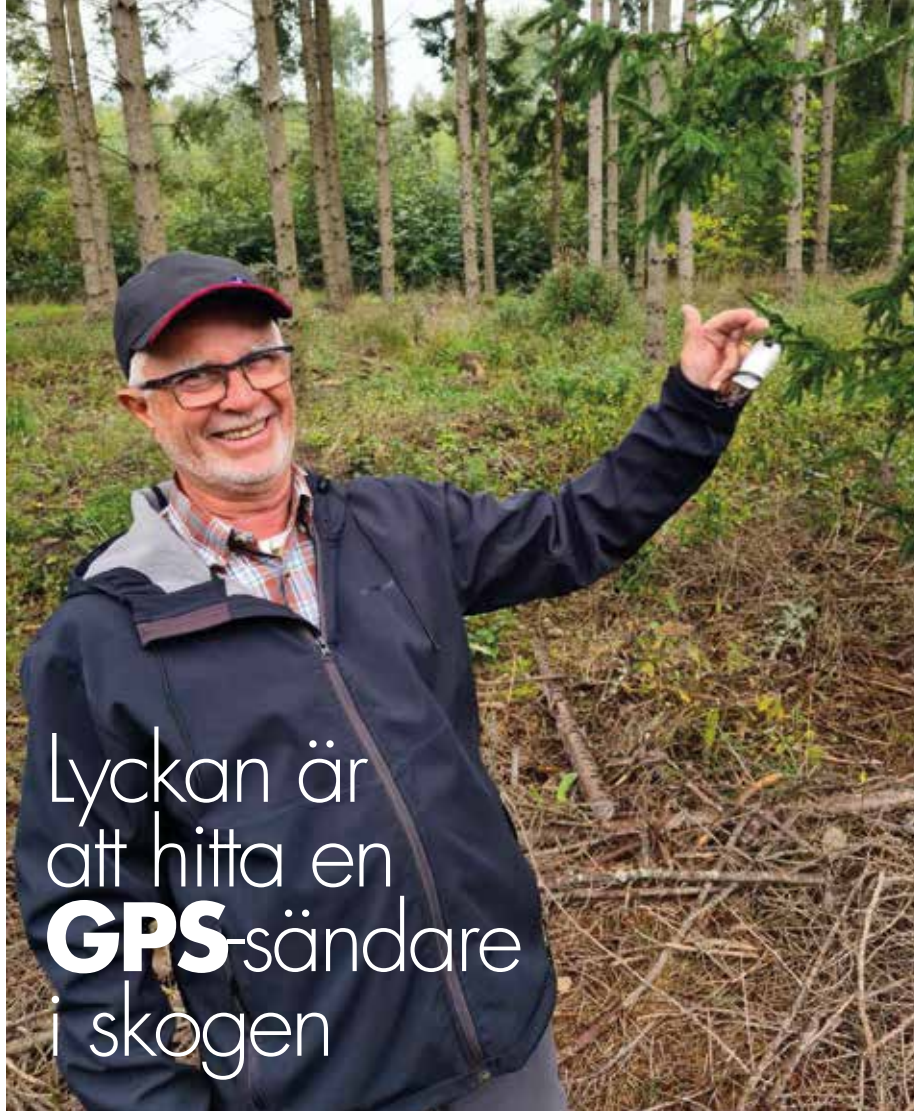
Svartmesarna nådde även Sverige. Sträckfågelräknarna på Gåseborg i Stockholm såg till exempel 1 309 förbiflygande svartmesar på en dag. Även vid Venan i Rynningeviken noterade sträckräknarna nytt rekord med 590 svartmesar den 1 oktober.

Den enorma förflyttningen beror troligen på en kombination av lyckad häckning i sommar och på ett dåligt år för grankottar i Ryssland. Det är svartmesarnas huvudföda under vintern.

Var svartmesarna tar vägen efter flytten förbi Finland och in i Sverige är oklart.

Ragnarsson
FASTIGHETER AB

stöder detta nummer av Fåglar i Närke

Lyckan är att hitta en GPS-sändare i skogen

DEN SOM SÖKER, HAN FINNER. Ronnie Lindqvist är tillfreds över att ha hittat en GPS-sändare efter att ha letat i terrängen i många timmar.

DEN 28 JULI kom en vädjan om hjälp. En skräntärna försedd med GPS-sändare hade förmodligen blivit slagen av en duvhök. Sändaren låg still men gav signaler och fanns i skogen söder om Sköllersta.

Ulrik Löthberg, från Projekt Skräntärna, skickade ett mejl till några skådare i Närke.

”En av våra skräntärneungar med gps-logger har blivit tagen av en rovfågel. Antagligen har loggern lossnat från fågeln och ligger för sig själv. Gpsen är vit 2×2×4 cm och svart på en sida. Skulle vara toppen om den går att hitta.”

Det handlade om en skräntärna som ringmärktes den 21 juni i år vid Stenarna i Björns skärgård i norra Uppland. Många unga skräntärnor söker sig in till Hjälmaren under sommaren för att födosöka. Den 27 juli hade den förmodligen blivit slagen av en duvhök.

Den 30 juli åkte Lennart Eriksson ut för att leta, men hade svårt att hitta en lämplig väg in till platsen söder om Sköllersta. Samma dag åkte även Ronnie Lindqvist och sambon Gun Isacson ut för att leta efter loggern. De hittade resterna av fågeln, men ingen GPS-sändare

och meddelade Ulrik detta.

Ulrik skickade en ny position, inte långt från den gamla. Den 1 augusti åkte Lennart och Ronnie på nytt för att leta. Och den här gången gick det lite bättre.

– Det var att ganska snällt område i ett skogshygge. Och efter en stund hittade Lennart både färgringen och aluminiumringen som suttit på skräntärnan, berättar Ronnie.

Ny kontakt med projektledaren Ulrik Löthberg. De fick en ny position på var GPS-sändaren kunde finnas. Det var på en plats 200 meter från den ursprungliga. Och det var ju också lite underligt att sändare hade kunnat flytta på sig om fågeln var död. Ronnie och Lennart gav sig åter igen ut på en ny sökrunda, men även denna gång utan resultat trots flera timmars letande i terrängen.

– Vi spekulerade i om det var en räv eller möjligen någon kråkfågel som flyttat på sändaren, berättar Ronnie.

Till slut, den 15 augusti, kom Ulrik Löthberg själv till Närke. Han och Ronnie åkte ut till platsen och lyckades hitta sändaren. Den låg inte mer än 20 meter från den senast utsatta positionen och helt öppet på marken.

– Skönt att vi kunde hitta den till slut, säger Ronnie.

Vart har alla rödhakar tagit vägen?

■ Flera fågelstationer rapporterar om en kraftig minskning av antalet ringmärkta rödhakar. Det är en lite för stark trend för att vara en slump.

Varje år lämnar mängder av rödhakar Sverige och flyger söderut. Tusentals av dessa ringmärks.

På Falsterbos fågelstation har det i år bara ringmärkts en tredjedel så många rödhakar som ett normalt år. På Ottenby har det ringmärkts ungefär hälften så många rödhakar som normalt. Även Finland och Danmark rapporterar om minskad mängd rödhakar.

Vad kan minskningen bero på då?

– Jag skulle tippa att häckningarna har gått dåligt.

Anledningen till det dåliga häckningsresultatet tror Magnus Grylle på Falsterbo fågelstation handlar om vädret tidigare på året. Våren var jättevarm. Därefter blev det en väldigt regnig sommar. Det kan ha gjort det svårt för rödhakarna att hitta mat när det behövdes som mest.

Ett tydligt svar på frågan var rödhakarna tagit vägen går inte att få i dagsläget. Men tiden och fågelstationerna kommer troligen ge svaret eller åtminstone fler ledtrådar. Det är dock inte alltid så enkelt att tolka siffrorna efter ringmärkningen.

– Fångsten beror mycket på vädret. Det orsakar ”brus” i våra siffror. Mellan ett år och ett annat kan vi sällan dra stora slutsatser, men fortsätter det så här kan det bli jobbigt, inte bara för rödhakar utan även för andra arter. Det har regnat förr om sommaren i Sverige, men då har det också varit mer omväxlande väder, säger Magnus Grylle.

Källa: Natursidan.se

Ekonoma
Redovisningskonsult AB

stöder detta nummer av Fåglar i Närke!

Pilgrimsfalkar använder falska attacker mot byten

■ Det verkar som att pilgrimsfalkar som jagar vadare använder sig av en långsiktig strategi för att göra det lättare att ta sina byten.

– I romaner och filmer framställs ofta rovdjur som smarta. Men jag har ofta blivit förbryllad när jag har iakttagit rovfåglars beteende, till exempel att de sitter öppet eller på annat sätt visar att de är närvarande, säger Ronald Ydenberg från Simon Fraser University.

En teori, "Wolf-Mangel-modellen", föreslår att rovdjur gör falska attacker för att trötta ut sina byten och tvinga dem att ta större risker. Detta har varit svårt att bevisa, men nu ger forskare stöd för teorin efter att ha studerat pilgrimsfalkar som jagar kärnsnäppor i Kanada. Under 34 dagar observerade de 151 attacker från pilgrimsfalkar, och jämförde sina iakttagelser med data som samlats in i området i årtionden av den hängivna ornitologen och forskaren Dick Dekker.

Genom att göra falska attacker får pilgrimsfalkarna kärnsnäpporna att lyfta och flyga runt i flockar. Detta kostar energi för de små vadarfåglarna, och enligt Wolf-Mangel-modellen lägger hungriga bytesdjur mer energi på att söka föda än på att undvika rovdjur.

Forskarna kunde utläsa att kärnsnäpporna löpte störst risk att bli byten strax före och strax efter högvatten. Större delen av den mest riskfyllda tiden tillbringade de flygandets i flock, vilket minskar risken att bli tagna.

Detta kunde ske ungefär tre timmar om dagen. Men två timmar efter högvattnet skedde en kraftig ökning av antalet dödade individer. Då flög inte kärnsnäpporna i flock trots den förhöjda risken. De var troligen för hungriga efter att ha blivit uppskrämda av pilgrimsfalkarna tidigare under dagen.

Genom att få kärnsnäpporna att flyga i flockar tidigt, berövar pilgrimsfalkarna dem möjligheten att söka föda och den energi de behöver för att fortsätta flockas senare under dagen.

Domherren är **vinterns** egen budbärare

FÖR MÅNGA av oss är domherren en av vinterns och julens främsta symboler med sin skönhet.

På sommaren kommer vi den säl-lan in på livet.

En släkting på en avlägsen, subtropisk men europeisk ö är en raritet.

TEXT: ARNE OLSSON

Det finns fåglar som tycks bära årstiden med sig. Visst är det så med våra flyttfåglar, inte minst tropikflyttarna, men det finns fåglar som rentav personifierar vintern, den årstid som vi klagar mest över. Men nog både förbåddas och upplyftes vinterdagarna av domherren.

En dag i november eller december sitter några av dem i en trädkrona, gärna högst upp, eller i ett buskage. Ofta understryker de sitt uppdykande i vår närhet med några mjuka flöjttoner. Flygturen från skogarna till människobodda trakter är ju inte så lång, men ibland kan domherrarna i viss mån lämna landet om födotillgången något år är dålig. Då kan de uppträda flockvis, och det är verkligen en vacker syn. Sverige brukar också få ett visst vintertillskott av domherrarna från andra sidan Östersjön.

Fulländade färgnyanser

Domherren är en riktigt behaglig syn. Det svarta på huvudet och vingarnas nedre del, den vita övergumpen, den nästan blågråa ryggen med färgton av aska hos hanen och som är aningen brungrå hos honan. Hanens röda bröst och mage som ibland kallas djuprosa, upplevs som fulländat när vinterdagen är fattig på färger, men honans gråbeige undersida med lila anstrykning är också en fin färgnyans.

Kroppen är långt mer kompakt än hos andra finkfåglar. Hals kan man knappast säga att den har, i stället kan nackpartiet med lite fantasi liknas

vid nacken på en tjur. Det engelska namnet Bullfinch är inte helt orimligt, om än inte så vackert.

Det är särskilt i ett avseende som domherren har en speciell ställning i Sverige. Den är utan konkurrens vår dominerande julkortsfågel, helt i klass med britternas Robin Redbreast, rödhaken. Otaliga är de julkort där den avbildats, ibland skickligt, ibland amatörmässigt. Många gånger är den en liten bifigur i en vintrig scen med snö, kanske på en julkärve, andra gånger utgör oftast hanen helt och fullt huvudmotiv.

Den som kanske mest placerat domherren i detta sammanhang torde vara Jenny Nyström (1854–1946), som var konstnärligt mycket produktiv under sin 91-åriga levnad. Men den figurerar också i oräkneliga andra dekorativa sammanhang.

Mindre skygga nu

Har man tur besöker domherrarna fågelbordet, och de är mindre skygga nu än under häckningssäsongen. Solrosfrön inmundigas stillsamt. Deras lugn kontrasterar mot många andra fågelbordbesökarens iver att ta för sig av vad det dukade bordet bjuder på medan det ännu råder dagsljus. De ljusa timmarna är avgörande för varje liten fågel.

När vintern är förbi tycks domherrarna bara försvinna från våra urbana områden. De drar sig mot större skogar, ofta täta granskogar, där de är svårsedda och där mänskliga besökare med kikare brukar vara få.

Boet byggs gärna i en tät gran, men en rejäl buske eller ett björnbärssnår kan också duga. Äggen, som oftast är fyra eller fem, är vackert ljusblå med svarta fläckar på tjockändan. Det hela föregås av en liten uppvisning, som man kan misstänka att inte så många fått beskåda. Hanen framhäver sitt färgstarka bröstparti liksom den vita övergumpen och svänger sin utbredda stjärt; "nåbbkyssar", hängande vingar och "artiga" bugningar fullbordar den vårliga ritualen.

Det här numrets omslagsfågel, domherren, är Staffan Ullströms 184:e omslagsfågel till vår tidning "Fåglar i Närke".

Flöjtlik vissling

Domherren tillhör knappast de fåglar som vi menar är de främsta sångarna. Tonerna är ganska svaga, aningen flöjtlika med visslingar, nästan som om fåglarna tvekar en aning huruvida sången verkligen ska eller behöver framföras. Men båda könen sjunger och de har förmågan att lära nya toner. Detta har lett till att en del fåglar blev berövade sin frihet för att i stället sättas i bur med syftet att lära sig förbättra sången. Särskilt utvecklat var detta i Tyskland. Ägaren kunde då sjunga eller spela flöjt för fågeln i buren. Det lär till och med ha tryckts små instruktiva häften med rekommenderade lämpliga musikstycken att lära domherrarna.

Om en del domherrar tvingades ha det mer eller mindre tråkigt i små burar, var det ännu värre hur den länge sågs som skadlig, eftersom födan delvis består av lövträdens knoppar. När man idag läser utgjtelserna över de hungriga domherrarna finner man dem både illasinnade och löjeväckande i sina överdrifter. Så pass sent som 1953 skrev Erik Rosenberg att de "äro mångenstädes illa sedda i trädgårdarna för sin åverkan på fruktträdens blomknoppar", men tillade förnuftigt att "Emellertid är det sällan som denna skadegörelse har någon verklig betydelse". I övrigt äter domherren frön av tistlar eller från träd som ask, bär av exempelvis rönn och på sommaren en del insekter.

Från Irland till Japan

Så snart skogarna hade etablerats på vår skandinaviska halvö under årtusendena efter istidens tillbakagång torde domherren ha funnit lämpliga habitat. I Sverige är den frånvarande nästan bara i fjällkedjan. I tidiga skrifter från gångna århundraden noteras hur svårfunnen den var utom på vintern. Idag har vår art *Pyrrhula pyrrhula* utbredning tvärs över den väldiga euroasiatiska landmassan från Irland till Japan. Den är i sällskap med sju-nio andra *Pyrrhula*-arter, alla i Asien med ett undantag.

Det hände sig en gång, eller kanske mer än en gång, att en flock domherrar lämnade sydvästra Europa och anträdde en vådlig flygfärd ut över Atlanten. Eller fångades de av en storm och drevs ut i det okända? När hände detta? Det kan vara svårt att veta, men färden för åtminstone några av individerna slutade lyckligt. Atlanten är gigantisk, men drygt 1 500 km väster om Iberiska halvön och Portugal uppenbarade sig en ögrupp som var grön, frodig och nederbördsrik. Där landade domherrarna, och vi vet åtminstone att det var för så länge sedan att evolutionen haft tid att modifiera fåglarna utseendemässigt och beteendemässigt. Domherrarna blev lite mindre och blekare, och av någon anledning tappade hanarna sin röda bröstfärg och könen blev mer lika. De täta lagerskogarna blev deras hem.

Räddad av lagerskogar

Men olyckan i form av människor skulle förstås dyka upp. Det finns olika källor och fynd som antyder besök av olika folkslag, men 1427 kom de alltmer sjöfarande portugiserarna för att stanna. Öarna gavs namnet Acores, Azorerna. Lagerskogarna (*Laurus*) höggs ner och när domherrarna blev tagna på bar gärning med att äta knoppar från införda fruktträd, satte den oupplysta förföljelsen i gång. På 1970-talet ansågs populationen vara nere på kanske 30–40 par, men då sattes skyddsåtgärder in. Fredning och räddning av de sista lagerskogarna på bergssluttningar på den östra delen av ön São Miguel har fått upp antalet fåglar tiofalt.

Länge sågs de som en ras av vår europeiska art, men gavs artstatus som azordomherre *Pyrrhula murina* år 1993, eftersom de kunde fastslås som tillräckligt annorlunda. Isolering främjar artbildning.

Idag är priolo, som den heter på portugisiska, en stolthet med PR-värde för den vackra

ön, och ett framgångsrikt räddningsprojekt av den endemiska arten. Men den är fortfarande sårbar (VU). Det finns utfodringsplatser, varav några är tillgängliga för turister.

BAKGRUND

GÄSS I NÄRKE

NÄRKE HAR under många år varit en viktig rastlokal för mängder av gäss. Kvismaren med sina stora fält och bra nattkvarter har varit den stora magneten när gässen flyttar söderut på hösten.

På senare år har även Tysslingen blivit en viktig rastlokal, liksom området runt Vibysjön och Välakärren.

Såvitt vi vet har det aldrig genomförts någon räkning av rastande gäss i hela landskapet. Men i **Kvismaren** har framför allt sädgässen räknats under olika perioder och på skilda sätt.

Fram till 1980-talet var det låga tal för antalet rastande gäss i Kvismaren, men sedan tog det fart och 1995 noterades till exempel **27 600** sädgäss.

I början av 2000-talet räknade Ragnar Edberg sädgässen. Ola Strand räknade också uppfloget på morgonen, och noterade till exempel den 12 oktober 2006 ett nytt rekord i Kvismaren: **27 060** sädgäss. Räkningarna fortsatte och sex år senare, den 11 oktober 2012 sattes ett nytt rekord igen i antalet rastande sädgäss i Kvismaren: **31 662**.

Sedan dess lockar inte området längre sädgässen i samma omfattning. Under de senaste åren handlar det om mellan **10 000** och **15 000** sädgäss som mest.

Även **Tysslingen** har under de senaste tio åren visat sig vara en bra lokal för rastande gäss under hösten. Länsstyrelsen genomförde till exempel en räkning av utflygande gäss på morgonen den 26 oktober 2016. Då räknade man att **12 660** gäss flög ut från sjön till sina födosöksplatser.

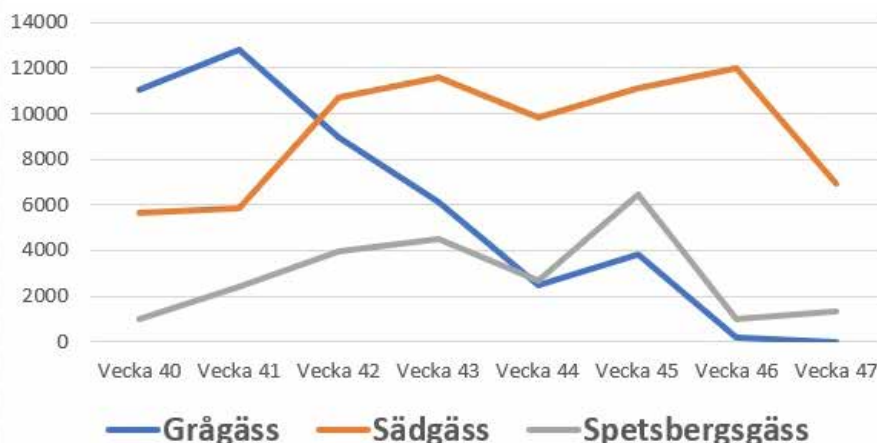
Under de senaste fem åren har Tysslingen också blivit Sveriges främsta rastlokal för de spetsbergsgäss som häckar på Novaja Zemlja. Den 8 november i år räknades det in **6 190** spetsbergsgäss runt Tysslingen.

Även området runt **Vibysjön** har blivit en viktig rastlokal för gässen. Under oktober i år rastade till exempel **4 795** gäss i området.

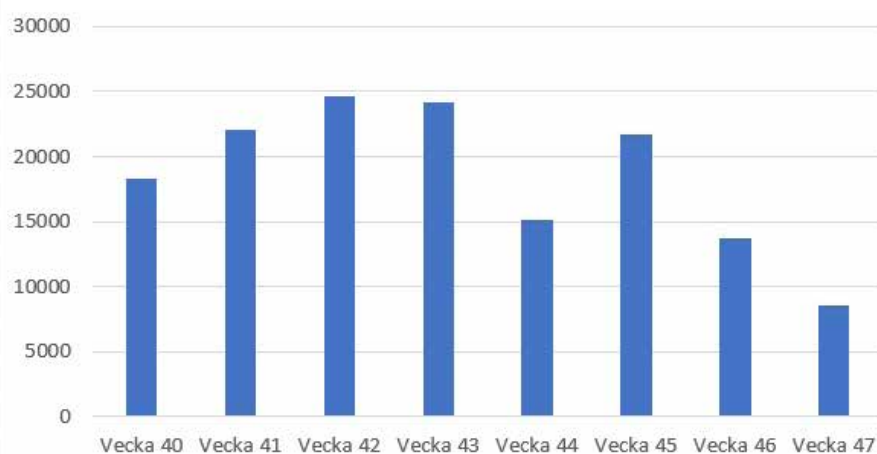
SPETSBERGSGÅS 4P på väg. Den flög 750 km non-stop med en snitthastighet på nära 80 km i timmen.

GRÅ-,SÄD- OCH SPETSBERGSGÄSS I NÄRKE 2023

GÄSS TOTALT I NÄRKE 2023

DIAGRAMMEN VISAR att det var en nedgång av antalet gäss under vecka 44.

Det beror på att det under hela veckan var uruselt väder med regn, vilket gjorde sikten begränsad och därmed blev möjligheten att räkna gässen mycket sämre.

Snabbresa för spetsbergsgås

DEN 18 OKTOBER 2023, klockan 05:35, startade spetsbergsgåsen 4P från Uleåborg i Finland för att flyga söderut.

Den flög non-stop till Västerfärnebo i Västmanland och landade på fälten där klockan 15:00. Flygturen, 75 mil lång, tog 9,5 timmar. Alltså flög 4P med en fart av nästan 80 kilometer per timma.

Spetsbergsgåsen 4P, en hona, har vi haft möjlighet att följa sedan 2019. På våren fick den en GPS-sändare runt halsen. När gåsen märktes vid den kända rastplatsen Tyrnäva utanför Uleåborg, hade den sällskap med hanen, som också märktes, men med en vanlig halsring (LB8).

Första sommaren flög paret

till Novaja Zemlja för att häcka. Det här var helt ny kunskap för forskarna från Nederländerna, Danmark och Finland.

Det första året lyckades inte häckningen och paret kom söderut utan ungar.

Men de kommande tre åren: 2020, 2021 och 2022 lyckades paret 4P/LB8 att producera 2, 3 och 3 ungar. I år ruvade 4P under 28 dagar, vilket tyder på en häckning. Men sedan hände något, kanske blev boet rövat, eller så försvann ungarna av andra anledningar.

Under våarna har paret 4P och LB8 alltid rastat i Tysslingen. På höstarna har de också varit flitiga besökare. Men i år, liksom hösten 2020, valde paret att rasta i trakten av Västerfärnebo.

En intressant detalj är att 4P flög på 280 meters höjd. Hon passerade Västerfärnebo gott och väl med 20 kilometer innan hon vände om, flög tillbaka och landade på fälten där hon också rastade hösten 2020. I skrivande stund finns hon på Lolland i Danmark.

FOTO: BIRDNERDS

Närke – stabil rastlokal för 20000 gäss i höstas

SOM MEST RASTADE närmare 25 000 gäss i Närke under hösten. Det visar den inventering som Närkes Ornitologiska Förening har genomfört under åtta veckor. På bilden ses en flock spetsbergsgäss. Foto: Birdnerds

UNDER ÅTTA veckor under hösten 2023 har gässen vid de stora rastlokalerna i landskapet räknats. Inventeringen visar att det rastat över 20 000 gäss i området, som mest 24 697 den 16–20 oktober. Rastande spetsbergsgäss slog nytt rekord under hösten, som mest var det 6 450 spetsbergare i början av november.

TEXT OCH FOTO: KENT HALTTUNEN

Det går att räkna gäss i landskapet på olika sätt. En inventeringsmetod är att räkna när gässen flyger ut från sina nattkvarter tidigt på morgonen. Nackdelen med den metoden är att det går åt många inventerare som ska stå runt till exempel hela Kvismaren och hela Tysslingen. En annan nackdel är att det kan vara svårt att avgöra vilken gåsart som flyger ut tidigt i morgonmörkret.

Vi har i stället valt att åka runt och räkna gässen när de födosöker på fälten intill nattkvarteren. Kunskapen om vilka fält som gässen födosöker på har vi fått genom att vi sedan 2019 följt ett antal sädgäss och spetsbergsgäss försedda med GPS-sändare. De har gett oss värdefull kunskap hur stora födosöksområden gässen har under hösten. Nackdelen med den här metoden är att man ändå kan missa några flockar som inte går att upptäcka när man åker runt i området.

Inventeringen pågick under åtta veckor, från

början av oktober till början av december. Gässen har räknats runt en gång per vecka på de viktigaste rastlokalerna i Närke. Eftersom räkningen pågått under två månader, bör inventerarna ha gjort en rimlig bedömning om antal gäss i området, vilka arter som rastar, när de kommer och när de lämnar landskapet.

I början av inventeringen, under de två första veckorna i oktober, dominerade grågässen med som mest 12 830. Sädgässen började anlända i början av oktober, och de första spetsbergsgässen var också i antågande de första veckorna i oktober. Under fem av de åtta veckorna har inventerarna räknat in över 20 000 gäss i landskapet. Toppnoteringen var vecka 42 (16–20 oktober), då räknades det in 24 697 gäss i Närke. Av dessa var 10 685 sädgäss, 8 954 grågäss, 3 942 spetsbergsgäss och 1 116 av de övriga gåsarterna.

Topp mitt i oktober

Grågäss, sädgäss och spetsbergsgäss dominerar bland de rastande gässen i landskapet. Högsta noteringen för sädgässen är från mitten av oktober: då fanns det 12 008 sädgäss vid de olika lokalerna. Den högsta antalet spetsbergsgäss var i början av november: då räknades det in hela 6 451 spetsbergare i landskapet. Det är nytt rekord för Närke och Sverige.

Under inventeringen har det också räknats in andra gåsararter: vitkindade gäss, kanadagäss, bläsgäss, fjällgäss och stripgäss.

I början av perioden födosökte gässen nära

nattkvarteren och flög gärna in till bland annat Rysjön i Kvismaren och till Tysslingen för att dricka vatten och vila mitt på dagen. Men ju senare in på säsongen, desto längre ut flög gässen för att födosöka. I slutet av inventeringsperioden höll de sig i huvudsak på fälten under hela dagen. Det beror sannolikt på att dagarna för födosök blev kortare, att det var längre flygsträcka och att det fanns gott om översvammade åkrar där gässen kunde hitta vatten under dagarna.

De stora rastlokalerna

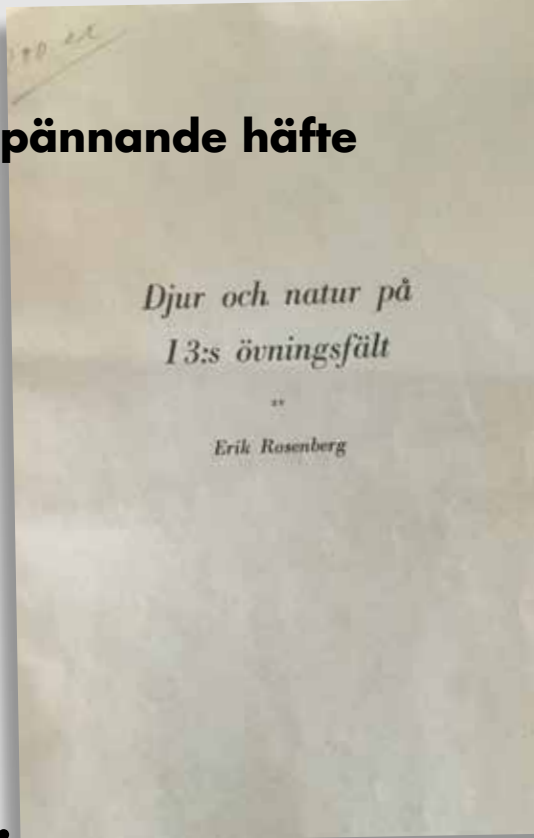
Inventeringarna har riktat in sig på de stora rastlokalerna: Kvismaren, Tysslingen, Vibysjön och Oset/Rynningeviken/Boglundsängen. Den sistnämnda lokalen har inventerats när gässen (i huvudsak grågäss, kanadagäss och vitkindade gäss) har flugit in mitt under dagen för att dricka vatten. Alla gäss har inte samma beteende och beteendet ändras även under rastperioden; det innebär att gässen i detta område är svårinventerade.

Det finns noteringar på Artportalen om gäss även i områden i landskapet som inte ingått i inventeringen denna höst. Ett sådant område är fälten vid Rala, området mellan Hallsberg och Kumla. Det finns uppgifter om 900 kanadagäss och 500 grågäss.

Fotnot. Inventeringen är genomförd av Anders Jacobsson, Åke Pettersson, Lennart Eriksson, Ove Pettersson och Kent Halttunen. Alvins fond har bidragit med bland annat ersättning för bilresor vid inventeringen.

Ulf Jorner kom över ett spännande häfte

"Mäster Eriks" fältstudier på militärt område ...

SOM TIOÅRING hamnade Erik Rosenberg i Örebro år 1912. Hans far var yrkesmilitär och fick jobb på I 3. Regementet och övningsfälten vid norra Hjälmarkanten blev därför "Mäster Eriks" hemmarker under många år.

40 år senare publicerades Erik Rosenbergs betraktelser från det intressanta området som idag till stora delar är naturreservat.

TEXT: ULF JORNER

När jag sist träffade en av mina skådarkompisar från 1950-talets Sala gav han mig ett litet häfte med titel: *Djur och Natur på I 3:s övningsfält*. Han hade fått den via sin fars kusin, överste Engelbrekt Flodström, som i början av 1950-talet var sekundchef på I 3 i Örebro.

Sekundchef? Ja, I 3 var ett livregemente, och på ett sådant var kungen formellt chef, men en sekundchef skötte alla sysslor som normalt ankom på regementschefen. Och det lilla häftet var ett särtryck ur I 3 Kamratförnings medlemsblad *Livgrenadjären* 1951. Eftersom jag aldrig hade hört talas om detta blev gåvan mycket uppskattad.

Rosenberg och I 3

Om någon skulle skriva om I 3:s övningsfält var det Erik Rosenberg. Hans far var kompaniadjutant på regementet, som helt enkelt var Eriks hem ett antal år från 1912. Han skriver "...markerna norr om staden och hjälmarkanten betraktar jag som min andra hembygd".

Denna hembygd var vidsträckt och med många olika naturtyper. I sydöst nådde det Lillåns mynning och fortsatte längs Hjälmaren, en naturtyp full av snår, starrmarker och vassar. Sedan följer "Hjortstorp och Munkatorp, en typisk närkesbygd alltså [med] dungar, gamla holmar i sumpmarken, med rester kvar av ädel lövskog". Sedan, på andra sidan Arbogavägen, fanns storskog vid Krånglan, en utlöpare av Käglan, ända upp till Lekatorp.

Något om fågellivet

Rosenberg presenterar på särtryckets blott åtta sidor ett rikt urval av självupplevda möten med fåglar. Och som vanligt imponeras man inte bara av hans iakttagelseförmåga, utan även av hans hängivenhet och fysiska förmåga. Som illustration av områdets artrikedom berättar han om hur han under en majkväll 1942 tagit sig upp ända till Lekatorp, och sedan på natten och tidig morgon vandrat ned till Lillåns mynning. Han kunde räkna ihop 71 arter och tillägger självkritiskt att ett tiotal arter förmodligen hade undgått honom.

Inte långt söder om Lekatorp ligger Klockarängen, där han "tidigt om våren och vid midsommartiden kan avnjuta trädlärkans ljuvliga tongångar". På samma ställe ljud på sommarnätterna nattskärrans spinnande och från ett kärr i närheten tog skogssnäppan ibland upp "sin cittraknäppande strof".

Skogsfåglar

Skogsfåglarna har ju legat Rosenberg nära om hjärtat. De får mycket riktigt stor plats i hans

beskrivning av övningsfältet, även om han konstaterar att de är på reträtt norrut: "Fordom fanns det både tjäder och orre i skogsbrynet och backarna bakom Rynninge gård. I det numera utdikade och albevuxna kärret vid Vena, tror jag mig 1915 t.o.m. ha sett en rackelhane, som bekant en bastard mellan dessa båda skogshöns. Ännu på 1930-talet fanns det en stadig tjäderlek, som jag ofta besökte, i tallskogen mellan den långa stenmuren och kraftledningen bakom skjutbanan."

Efter att ha konstaterat att järpen alltså håller sig kvar i granskogen nära Lekatorp, noterar Rosenberg att "framtiden tillhör istället fasanen, den importerade asiatiska hönsfågeln".

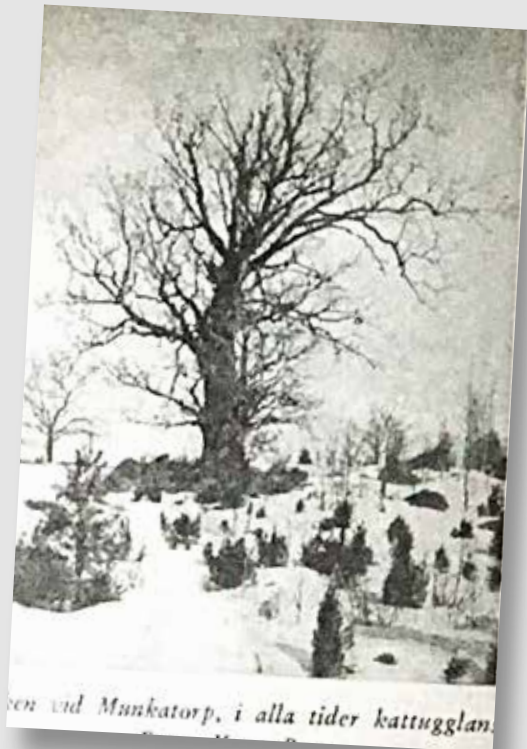
En raritet

Rosenberg kom att göra sin värnplikt på I 3 och kan det sammanhanget berätta om vad som redan då, på 1920-talet, var en raritet: "Klarare än alla andra signaler – reveljen icke undantagen – står ett fint, litet vemodigt "ti-ti-tyh" i minnet, tofslärkans lockläte. Under de bitertkalla morgnarna, i själva gryningen, när vi återvände från kaffedrickningen i matsalen, ljud ofelbart den lilla signalen från de mansköga snövallarna på kaserngården."

Rosenberg noterar att arten, som kom in i Sydsvetrike under senare delen av 1800-talet, nu var på återgång och, bortsett från Örebro, bara fortlevde på sina håll i Skåne.

Flora och fauna?

Det finns inte mycket om växter i artikeln. Noga räknat bara blåsippor, liljekonvalj och

Häftets omslag, "Mäster Erik", Ulf Jorner samt stora eken vid Munkatorp. Bilden på den togs av Rosenbergs vapendragare Knut Borg.

daldockor. Och inte heller mycket om träd, såvida ekarna inte hyser fåglar, till exempel kajor och blåduvor (skogsduvor).

Däggdjuren får kort paragraf med bland annat älg, fält- och skogshare och grävling. Men sedan kommer en hel sida tillägnad ekorren. Detta beror på att sommaren 1914 varit mycket torr och varm, vilket uppenbarligen gynnat ekorren. Detta hade, enligt Rosenberg, lett till ett tåg på lämmelvis. Självt upplevde han ett antal individer som med växlande framgång försökte ta sig över kaserngården på sin väg söderut. Det mest anmärkningsvärda hände dock vid Södra Ässundet, där "ett 70-tal simmande kurrar samtidigt" observerats. En uppgift som jag inte har lyckats vidimera....

Då och nu

Det är naturligt att man efter genomläsning av Rosenbergs skildring funderar på hur det forna övningsområdet ser ut i dag. Av själva regementet finns i stort sett bara kanslibyggnaden kvar och nord och nordost därom finns en helt ny stadsdel, Grenadärstaden. Närmare Hjälmaren har stora förändringar skett, även om området då som nu delvis var fågelskyddsområde. Rosenberg skriver att "Från Rynninges och Venas stränder märker man inte mycket av fågellivet, strandskogen och den höga vassen skymmer fullständigt utsikten." Allt var inte bättre förr.

Hjortstorp och Munkatorp finns kvar än i dag, men det är svårt att avgöra vilka de två urgamla ekarna där är, eller om de ens finns kvar. Norr om Arbogavägen var av naturliga skäl militärens avtryck mindre. Några värn

finns ännu kvar som gropar i marken. Och den långa stenmur som Rosenberg nämner, en del av den medeltida boskapsgränsen mellan Långbro och Hovsta församlingar, kan knappast ha ändrats nämnvärt.

Ännu längre norrut, kring Klockarängen, kan man ännu höra skott, eftersom där finns ett antal skjutbanor. Och fortsätter man norrut mot Lekatorp, finner man skyltar längs vägen som upplyser om att skogen åt öster fortfarande är förbjudet område på grund av att där kan finnas farlig ammunition. Själva torpet Lekatorp är sedan länge rivet.

Rosenberg har ordet

Det ligger i saken natur att språket i artikeln präglas av att det är en redovisning, det är mycket som ska komma med. Men på sina ställen känner man igen Rosenbergs ådra vad gäller naturskildringar. Det kan passa att avsluta med ett längre utdrag, som handlar om ett lumparminne:

"Det var juldagsmorgonen, när jag stod och stampade vid kanslihuset i den mer än trettiogradiga kyla, som kom det att smälta som gevärsskott i Centralverkstädernas trådstaket, hela salvor när det började lida mot gryningen. Snön låg meterdjup och gnistrande vit, det var riktigt högtidligt med klockklängen från stadens kyrkor. Men verkligt överjordiskt blev det när en bländande vit sångsvan kom farande förbi och utstötte ett par melodiska basunstötter. Den flög helt lågt, men så vitt jag kunde förstå var det ingen bland kyrkfolket på Kasernvägen som riktade blickarna uppåt."

Rekordmånga kungsörnar på Gotland

Under årets inventering av kungsörn på Gotland hittades 80 revir, 43 häckningar och 51 ungar. Det är det bästa resultatet sedan inventeringarna inleddes 2002.

– Så många revir eller häckningar har inte registrerats tidigare och det finns fog att anta att Gotland nu är en av de örnrikaste platserna inte bara i Sverige eller Europa, utan i världen, säger Johan Månsson, viltvårdshandläggare vid länsstyrelsen.

Förutom kungsörn finns det även många havsörnar på Gotland och tillsammans finns det troligen uppemot 400 örnar spridda över hela ön. Kungsörnarna är dock mer stationära på Gotland, medan unga havsörnar flyger runt i Östersjöområdet.

Konkurrensen mellan de båda örnarterna ökar och på sina håll har havsörnar tagit över kungsörnsrevir.

Till P4 Gotland säger Johan Månsson att ön nu är i stort sett full när det gäller kungsörn. Det får helt enkelt inte plats fler revir.

– När jag tittar på min karta över revir så känns det som att det är i princip fullt. Det finns inte plats för särskilt många fler revir och som biolog kan jag tycka att det är intressant att se vad som händer när det blir fullt. Vad gör de då?

Falkvänner träffas i Ånnaboda i mars

Falkvännerna i Pilgrimsfalk Sverige kommer i mars att träffas i trakten av Örebro för att gå igenom falksäsongen 2023.

Lördagen den 9 mars äger falkmötet rum i Ånnaboda konferenscenter.

Förra året träffades cirka 50 personer som jobbar med pilgrimsfalkarna vid Hornborgasjön. Nu hoppas man på fler falkvänner från hela Mellansverige.

Mötet börjar vid lunchtid den 9 mars och pågår under eftermiddagen.

Är du intresserad att delta för att få den senaste om hur det går för pilgrimsfalkarna i Sverige? Håll koll på sociala medier och på NOFs hemsida.

■ Två minibussar avgick från Örebro morgonen den 12 oktober 2023, och efter upphämtning av alla 14 deltagare sammanstrålade vi på klassiska Café Columbia i Kisa för en kopp kaffe med tillbehör.

Öland levererade sedan mängder av fåglar för oss NOF-are som reste ned den här gången.

Det var ovanligt blåstigt med hårda västliga vindar, vilket gjorde att skådandet blev lite annorlunda. De stora mängderna kungsfågel saknades, men så mycket annat förgyllde skådardagarna på ön.

Vi kunde summera 113 arter under de fyra dagarna och för flera av oss blev det fina nya kryss i artlistan.

Redan nu ser vi fram emot nästa NOF-resa till Öland.

FOTO: MARIA WANCHE

Björn Ander, Annika Eriksson och Anders Eriksson skådar avlägsna fågelsträck på Ölands södra udde.

Ön i solen levererar

FOTO: MARIA WANCHE

TRUTBESLUT. Björn Ander och Annika Eriksson diskuterar bestämningsproblematik. Vad är det som gör fågeln till en kaspisk trut och inte en vanlig gråtrut?

FOTO: ANDERS ERIKSSON

ALLT SKA DOKUMENTERAS. Även fotografer ska fotograferas på en skådarresa. Bengt Andersson, Lena Asp och Annika Eriksson sitter beredda med sina mobiler. Per Samuelsson bakom ratten är mer avvaktande.

FOTO: PER SAMUELSSON

GRANSÅNGARE! Vad gör den bland löven? Letar kanske efter tajgasångare?

FOTO: LENA ASP

KRYSSMAGNET. Kohägern var en riktigt skön ny bekantskap för flera deltagare där den spatserade bland nötkreaturen.

FOTO: LENA ASP

SOLENS OCH VINDARNAS ö gjorde skäl för namnet. Maria Wanche spanar vid Kapelludden.

FOTO: LENA ASP

TILLFÄLLIG STILTJE. Björn Ander, Maria Wanche, Gunilla Lagesson, Ronnie Lindqvist och Gunnar Eriksson kollar efter nya larm.

- både blåst och **magi**

FOTO: BENGT ANDERSSON

BLÅSIGT MEN MAGISKT. Soluppgångarna vid Södra udden lockar både skådare och fåglar.

FOTO: PER SALOMONSSON

PLÖTSLIGT undrar nötkråkan på Ölands södra udde varför alla tittar.

FOTO: RONNIE LINDQVIST

NOF-ARNA på kornsparvjakt. Anders Eriksson, Gun Isacson, Görel Eriksson (skymd), Gunilla Lagesson, Jan Bernhardsson, Maria Wanche, Lena Asp, Björn Ander och Bengt Andersson.

Vad hände med eremitibisen?

I NÄSTAN en månad befann sig en liten flock eremitibisar för första gången i Sverige. Men sedan i slutet av november har ingenting hörts om flocken från landets fågelskådare.

Det var i slutet av oktober som landets första eremitibis upptäcktes. Först som en prick i en app, sedan i verkligheten och därefter även i sällskap av flera andra eremitibisar.

Eremitibisen som först hittades i Sverige kallas Satus och var försedd med en GPS-sändare så att hans förflyttning kunde följas, nästan i realtid. Mängder av fågelskådare fick flera veckor på sig att se honom och flera andra eremitibisar spatsera runt och äta maskar på

en gräsmatta i Jönköping.

Men plötsligt delades flocken upp och de flesta flög söderut. Satus blev dock kvar till slutet av november och för honom gick det troligen inte så bra, berättar Corinna Esterer, på Waldrappteam, som jobbar med eremitibisprojektet i Österrike

:-Vi antar att Satus dog.

I början av december sågs det fortfarande eremitibisar i Danmark, trots att det nu låg snö på marken och troligen började bli svårare för dem att hitta mat.

Av de 32 unga eremitibisar som flög norrut från projektet i Wien så har elva lyckats ta sig till Italien på egen hand nu. Ytterligare tre kunde räddas i norra Tyskland och flera rapporter om levande eremitibisar i Tyskland har

kommit på sistone, enligt Waldrappteam.

Men teamet tror att Satus och flera andra individer inte klarat vintern i norr.

Men även om det varit tufft för eremitibisarna som flög norrut i Europa, så har andra delar av populationen klarat sig bättre. Flera grupper av unga eremitibisar har, enligt planen, fångats in för att få hjälp att klara vintern.

I slutet av november klarade dessutom 24 individer den svåra flytten över Alperna söderut.

Det innebär att eremitibisar som kläckts i de vilda i Schweiz har klarat flytten söderut för första gången på 400 år.

FOTO: LENNARTH SOLLERMAN GUSTAFSSON

Eremitibis.

Holkbyggarkurs och nybörjarcirkel

BYGGA ELLER SKÅDA? Nu får du chansen att lära dig mer. Om holksnickring och skådning. Kanske nappar du på båda?

SUGEN PÅ att lära dig mer om fåglar och kanske hitta kompisar att skåda med? Anmäl dig då till den nybörjarcirkel som Närkes Ornitologiska Förening arrangerar tillsammans med Studieförbundet i vår i Örebro.

Lars Johansson är kursledare för studiecirkeln, som börjar den 12 mars. Det blir totalt åtta sammankomster, och det handlar om att lära sig grunderna i fågelskådning.

De två första träffarna, tisdagar den 12 och 26 mars, är kvällstid och inomhus. Då får du dels en teoretisk grund om fåglarna, dels ett besök på Biologiska museet för att få möjlighet att studera fåglar på nära håll.

Ytterligare en träff sker inomhus: tisdag 16 april då man får lära sig med om sommarfåglarna.

Fem sammankomster äger rum ute i markerna vid olika fågellokaler. Datum för uteträffarna är söndag 7 april, söndag 28 april, lördag 11 maj, måndag 20 maj och fredag 31 maj.

På vardagarna är det kvällstid som gäller, på helgerna är det morgon/förmiddag.

Under kursen får du lära dig mer om bland annat fågelbiotoper, kikare, andra hjälpmedel, Artportalen, fågelappar, forskning, fågelskydd, inventeringar, ringmärkning, sträckräkning, skådareetik och fotografering.

Anmäl dig till Studieförbundet. För mer information: lars.h.johansson@icloud.com, 070 558 99 06

NU HAR DU chansen att lära dig allt om att bygga fågelholkar, både teori och praktik. Dessutom hjälper du NOF att stärka fågelskyddet.

Vid fyra tillfällen med start i februari får du möjlighet att bygga olika typer av fågelholkar.

Några får du ta med hem, andra ska sättas upp på lämpliga platser.

Närkes Ornitologiska Förening och Föreningen Hantverket arrangerar tillsammans med Studieförbundet en studiecirkel i konsten att bygga fågelholkar. Som du kanske vet råder det bostadsbrist bland fåglarna.

Under studiecirkeln får du som deltagare kunskap om de olika

hållbyggande arternas livsbehov och krav på hålligheter. Det blir teori och praktik om hur man bygger holkar för: kattuggla, spurvuggla, knipa, storskrake, skogsduva, stare, svartvit- och grå flugsnappare, rödstjärt, trädkryp, pilfink, talgoxe, blåmes, titor och tornseglare samt hussvala. För vanligare arter ska flera holkar byggas. Även strömstarens och kungsfiskarens krav på boplatser går vi igenom under kursen.

Studiecirkeln omfattar fyra träffar på kvällstid på torsdagar den 1, 8, 22 och 29 februari, mellan klockan 18 och 20.30. Holkbbyggarkursen sker i Navets skola, i slöjdsalen.

Det finns plats för åtta deltagare. Det är bra om du har en egen skruvdragare.

UNG JAKTFALK, fotograferad av Mikael Gustafsson i Kvismaren 29 oktober.

Mikael fick bilden på en jaktfalk i Kvismaren

DEN 29 OKTOBER fotograferade Mikael Gustafsson en stor falk i Kvismaren.

Den bestämdes först till en ung pilgrimsfalk, men blev sedan en ung jaktfalk.

Det här är blott fjärde fyndet i Närke under de senaste 23 åren.

Mikael Gustafsson var ute på en skådartur i Kvismaren. Efter att ha hängt en del i Rysjötoronet, bestämde han sig för att åka Västra rakan på hemvägen. Väl framme vid 90-graders svängarna såg han att det satt en falk i ett jakttorn. Han tog upp kameran och knäppte några kort. Men de blev för oskarpa.

I stället blev det en promenad med kameran för att komma närmare. Han lyckades få till ett par riktigt bra foton, men kunde inte artbestämma falken.

– Jag skickade en bild till Martin Karlsson för att få hjälp, berättar Mikael.

Snabb titt på displaybild

Martin Karlsson var upptagen av en utbildning och tittade som hastigast på displaybilden från Kvismaren.

– Första intrycket var ung pilgrimsfalk, berättar Martin.

Bilden på falken publicerade Mikael Gustafsson på det sociala nätverket Närkeskådar-

na. Och han skrev att det var en pilgrimsfalk. En som reagerade på denna bild var Per Wedholm, som sitter med i Regionala Rapportkommittén, Rrk.

– Jag fick en känsla av att det var en jaktfalk, berättar Per.

– Men det kan vara lurigt att skilja unga pilgrimsfalkar från unga jaktfalkar.

Per kontaktade Mikael som skickade fler bilder, bland annat en flygbild.

Fler bilder

Även Martin Karlsson, som nu avslutat sin utbildning, började fundera på om det ändå inte var en jaktfalk som Mikael Gustafsson hade fotograferat i Kvismaren. Efter många turer ändrades artbestämningen under måndagen. Den stora falken sittande på ett jakttorn vid Västra rakan i Kvismaren blev artbestämd till en ung jaktfalk. Till saken hör att även Elin Edlund från Kumla hade lyckats ta en bild på den stora falken, en bild som bland andra Martin Karlsson fick ta del av.

Få fynd i Närke

Jaktfalkar i Närke är sällsynta. Det finns bara tre godkända fynd under de senaste 23 åren: 2017 såg Mats Weiland i södra Närke en jaktfalk som flög förbi. År 2005 var det ett fåtal skådare som lyckades se en jaktfalk i Kvismaren, och år 2000 sågs en jaktfalk i Oset och Rynningeviken av några skådare.

NOF tar ansvar för matningen i Oset

I vinter är det Närkes Ornitologiska Förening som ansvarar för att fågelmaten kommer på plats i Oset och Rynningeviken.

Örebro kommun har skrivit ett avtal med NOF om fågelmatningen och för den insats som föreningen utför får man 5 000 kr.

Kommunen köper in fågelmaten, men det är frivilliga krafter från föreningen som fyller på vid de olika sex olika matstationerna: Caféhörnan, Gamla tippet, Rosenbergsstugan, Naturskolan, Naturens hus och Venastugan.

Vill du också göra en insats, hör av dig till Ronnie Lindqvist.

Vinterfåglar in på Knuten

Under veckoslutet 26 till 29 januari räknar tusentals personer i hela Sverige fåglar på sina fågelmatningar.

NOF har två publika räkningar: lördag 27 januari kl. 9–11 finns fågelguider vid Krogstugan, Karlslund, och på söndag 28 januari kl. 9–11 räknar vi fåglarna vid Rosenbergstugan i Oset. För mer info: Kent Halttunen 070 216 11 30.

Småfågelprat på Granngården

I samband med kampanjen Vinterfåglar in på Knuten, den 26–29 januari, kommer guider från Närkes Ornitologiska Förening att finnas på Granngården i Marieberg.

Då finns det möjlighet att prata bland annat om småfåglarna vid fågelbordet, bästa fågelmaten, vilken mat som passar till vilka fåglar och hur man håller kajorna borta från fågelautomaterna.

Håll utkik på hemsidan och på NOFs Facebook-sidan om vilka tider som guiderna finns på plats.

NOFarna kom tillbaka från Hönöresan som exalterade **ISLOMISTER**

ETT FÖRSTA STOPP på NOF-resan till Västkusten blev Torslandaviken och Arendal. Det blev en bra start när ett gäng berglärkor siktades och flera av oss fick ett livskryss. Utöver lärkorna såg vi flera av de mer vanliga arterna, som skrakar och skarvar. Men även skäggmes dök upp bland vassen. Livskryss igen, i alla fall för mig. Däremot slutade jakten på en höksångare tyvärr i en bom.

TEXT: LISELOTT SLIWON

Men hoppet väcktes när det gällde en annan art, som vi såg fram emot under tredagarsresan. Vi fick veta att två NOF-skådare, som åkt ner dagen före oss (Patrik Hedengren och Kristina Lindkvist), hade siktat svartnäbbad islom ute på Kråkudden. Vi tog båten över till Öckerö, och efter tips försökte vi först få en glimt av en brandkronad kungsfågel som tidigare under dagen märkts vid Sudda. Tyvärr hade fågeln lämnat platsen, men vi fick se och höra många andra arter såsom stjärtmes, grönfink och rörhöna.

Innan vi åkte till Hans Waerns hus på Fotö för övernattnings stannade vi vid Slingan och Daneviksholmarna, där vi tog en promenad i fina omgivningar. Vi såg många trastar, rödhakar och gärdsmygar på de platser vi besökte, men även domherrar och finkar av olika slag.

Under vistelsen bodde vi precis vid havet på Fotö med utsikt mot Vinga fyr. Magiskt! Från huset skådades en del trutar och skarvar, men även där en hel del flockar med trastar.

Trevliga ungdomar

Lördagen den 28 oktober började tidigt med Kråkudden som första mål. I mörkret, utrustade med pannlampor, gick vi längs havskanten ut till vindsyddet. Vi var lite oroliga för att det skulle kunna bli trångt, då vi hört att en nationell ungdomsförening skulle vara där under helgen. Det stämde, men oron gick över till glädje, då det visade sig att ungdomarna hade huvudet på skaft och hjälpte oss att hitta och peka ut flera arter under morgonen.

Vi hade bara varit i vindsyddet på Kråkudden drygt en timme när en av ungdomarna ropar "LOM!" Från norr kom en lom i hög fart rakt mot oss, och när den kom så pass nära ropade nog de flesta rakt ut: ISLOM! Lyckan var total. Vi var nog lika exalterade som ungdomarna i vindsyddet, och det blev ett livskryss för många av oss skådare.

Skådningen fortsatte från vindsyddet med arter som havssula, tordmule, sillgrissla, toppskarv, ejder, sjöorre och många andra. Vi hade hört att det skulle finnas en jorduggla vid Tjälleviks mosse, som ligger mellan Kråkudden och bilparkeringen. Trots flera timmars intensivt letande hittade vi ingen uggle.

NOF-gänget åkte vidare till Hyppeln. Det blev en promenad runt hela ön i vackra klipp-landskap och med fantastisk utsikt. Efter detta gjordes ytterligare stopp, bland annat vid Hönö kyrkogård där trädlärkor visade upp sig fint för oss.

Varning för regn

Inför sista dagens skådning varnades det för regn framåt förmiddagen. Vi satsade på vindsyddet på Kråkudden igen, vilket gav oss en magisk morgon med rosa himmel på väg ut mot klipporna.

Efter några timmars skådning kom regnet och vi började ta oss tillbaka mot bilparkeringen. I regnig sikt skymtades flera fåglar över Tjälleviks mosse, varav en såg lite anorlunda ut än en vanlig kråka.

"Titta där" utbrister jag, varpå Anders Silvetärn genast sätter fart rakt ut över mossen, upp på klipporna och kan där bekräfta vad vi just sett, en jorduggla! Mitt foto blev inget vidare, men ett kryss blev det i alla fall!

Vid en summering av helgen konstaterade vi att vi hade observerat 79 arter under de tre dagarna. Flera av oss fick flera livskryss dessutom. Vi hade en fantastiskt trevlig helg med skådning, roliga samtal och trevligt samkväm. Vi fick inte bara med oss flera härliga fågelupplevelser, vi fick med oss nya kontakter och nya vänner, allt i ett gemensamt intresse för djur och natur.

Fågelskådare är alltså ett trevligt folk, det må jag säga!

NOF-GÄNGET: Anders Silvetärn, Seppo Leppälampi, Peter Klevnäs, Liselott Sliwon, Torgny Hörnestic och Maria Wanhe.

FOTO: HANS WAERN

EN SVARTNÄBBAD ISLOM upptäcktes tidigt och NOF-resenärerna fick möjlighet att njuta av den här rariteten under ganska lång tid.

FOTO: ANDERS SILVETÄRN

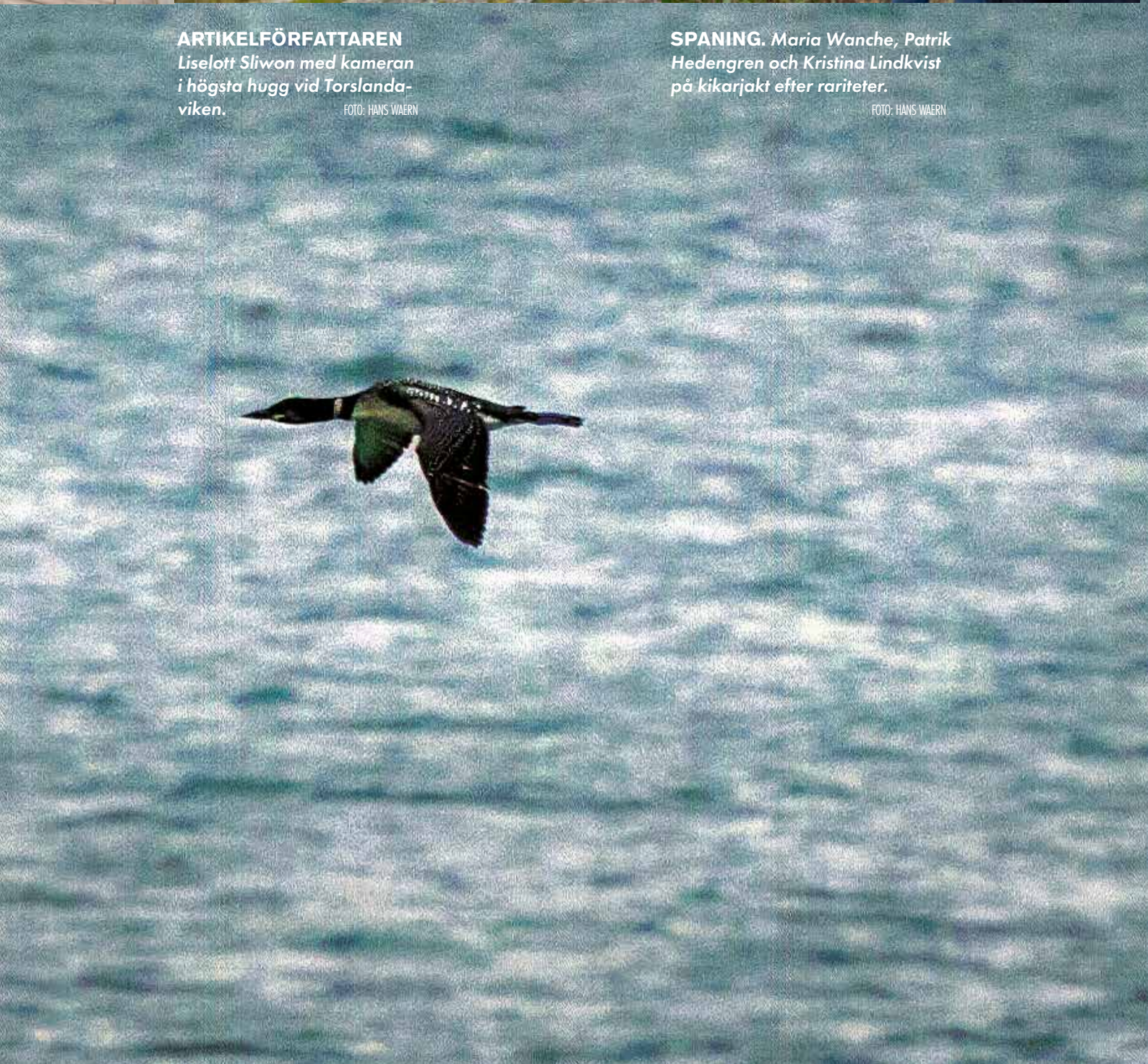

ARTIKELFÖRFATTAREN
*Liselott Sliwon med kameran
 i högsta hugg vid Torslanda-
 viken.*

FOTO: HANS WAERN

SPANING. *Maria Wanche, Patrik
 Hedengren och Kristina Lindkvist
 på kikarjakt efter rariteter.*

FOTO: HANS WAERN

Under 43 år pågick det ringmärkning vid Märkplats Venan i Rynningeviken. Under åren 1979 till 2022 ringmärktes 53 381 fåglar av Leif Sandgren, Lennart Eriksson, Johan Åhlén, Per Wedholm och flera andra. Vid sidan av "vanliga" nätfångster har en del arter följts upp extra noga. Märkplats Venan har också genomfört de populära arrangemangen "Klappa en fågel". Nu har ringmärkningen avslutats. Dags för en summering av verksamheten vid Märkplats Venan.

FOTO: LEIF SANDGREN

Per Wedholm har under flera år jobbat med ringmärkning vid Venan och Oset.

FOTO: ROUF HAGSTRÖM

Lennart Eriksson och Leif Sandgren plockar med fångstnäten vid Venastugan.

Ringmärkning vid Märkplats Venan avslutas efter 43 år

MINDRE HACKSPETT, kärrsångare, pungmes, mindre strandpipare och skrattnås. Det några av de projekterter som vi ringmärkare följt lite extra noga under åren.

TEXT: LENNART ERIKSSON

Under några år i mitten av 1990-talet fanns en stor grusad körplan vid Venatippen. Där trivdes mindre strandpipare. Under några år märktes 155 strandpipare med färgringar, både ungfåglar och vuxna. Idag är mindre strandpiparen en ovanlig häckfågel i området.

Kärrsångare har varit en annan projektfågel sedan 1996. Totalt har 322 hanar ringmärkts både i Oset och Rynningeviken, och av dessa har 263 fåglar fått färgringar som går att läsa av fält. Vid 166 tillfällen har 87 individer av de märkta kärrsångarna kunnat läsas av.

Pungmes projektart

Genom åren har också pungmes häckat i området och varit en projekterter. Mellan åren 1995 och 2016 ringmärktes 103 pungmesar. Sju hanar fanns i området under åren 1998 – 2002, och det var också under de åren som det var flera lyckade häckningar. Sedan 2010 har bara

någon enstaka pungmes uppträtt och också börjat bygga bo, men utan lyckat häckresultat. År 2018 var den senaste gången en pungmes hane började bygga ett bo i området.

Hela 2 753 skrattnåsar vid Rynningeviken har fått en ring runt sitt ena ben. Till en början fanns skrattnåskolonin i Rävången, men sedan flyttade den ut till Venamaden och Lillholmen och det är på dessa platser som skrattnåsarna har ringmärkts. Numera har skrattnåsarna flyttat till Oset, men där ringmärks inte längre några ungar.

Återfynd från fleraländer

Av de märkta skrattnåsarna har det hittills kommit rapporter om 61 återfynd, bland annat från Danmark, Norge, Finland, Tyskland, Schweiz, Frankrike, Nederländerna, England och Skottland. De flesta återfynd finns i hemmaområdet.

Bland återfynden finns en skrattnås avläst i Oset den 14 juni 2023, den märktes 20 år tidigare i Rynningeviken. Fågeln är alltså 20 år gammal, men det är en bit kvar till Europarekordet på 33 år.

Ett projekt som fortfarande pågår är uppföljningen av mindre hackspett. Under de första åren ringmärktes 35 fåglar; dessa har sedan

följts under åren. I Oset/Rynningeviken, ett område som är sju hektar stort, finns stadigt mellan fyra och sex par som kontrollerats varje år.

53 381 märkningar

Under åren har det ringmärkts totalt 53 381 fåglar. Några dagar sticker ut: den 16 september 2006 ringmärktes hela 179 järnsparvar, den 10 augusti 2000 ringmärktes 125 trädiplärkor och den 25 augusti 2001 fick 88 lövsångare en ring runt benet. Hela tolv blåhakar ringmärktes också under en dag, den 8 september 2001.

Bland de lite mer udda fåglarna kan nämnas att 21 höksångare har ringmärkts, en av dessa märktes en individ som ungfågel den 8 augusti 2009. Den återfanns den 13 juli 2017 som häckande hona i Lettland, nästan 8 år senare.

Vi har fått 410 återfynd av 49 arter. Kontroller gjorda av utomstående har skett vid 305 tillfällen av 33 arter. Mest udda och en riktig långflygare är väl den näktergal som märktes av oss den 9 juli 1996. Två år senare, den 26 november 1998, kunde den fågeln kontrolleras i Tsavo nationalpark i Kenya.

I våra nät hittade vi några år senare, den 21 maj 2004, en näktergal som var märkt i Kenya 1999.

Man blir **tagen** av att känna fågelns hjärtslag

Att få klappa en fågel, att få se den på nära håll är en alldeles speciell upplevelse. Kanske en händelse som sätter spår i resten av livet.

KUNGSFÅGELHANENS brandoranga hårfäste, ärtsångarungens mörka iris och den gamla rödhakens ljusgula näbbhalva. Det står inte i fågelböckerna. När man ser en fågels blick på nära håll och känner de snabba hjärtslagen i handen, känner man sig nära. Man blir tagen.

TEXT: PER WEDHOLM

Att ringmärka fåglar ger upplevelser som man svårigen får när man fågelskådar på vanligt sätt. Det ger en möjlighet att hålla en fågel i handen och i lugn och ro studera den. Då kan man titta på färger och former som annars är svåra att hinna se genom en kikare.

Som inflyttad till Örebro från Umeå blev jag glad när jag träffade ringmärkarna Leif Sandgren och Lennart Eriksson. Jag fick en chans att återuppta ringmärkning på Venan, som jag tidigare pysslat med som ung skådare. Mellan åren 2014 och 2022 fick jag även möjligheten att driva en liten ringmärkningsfilial vid Näsbykullen i Oset.

Fyra till sex nätplatser röjdes fram, och märkningen skedde oregelbundet främst på helgda-

gar efter vad familjelivet tillät. Drygt 700 fåglar ringmärktes där. Rubinnäktergalen uteblev, men många fina upplevelser blev det ändå, med till exempel höksångare, trastsångare, vattenrall och ett 15-tal blåhakar.

Märkplats Venan tillsammans med Örebro kommun och Hopajola arrangerade vid flera tillfällen ”Klappa en fågel”: en guidning där allmänheten fick följa med och plocka ut fåglar ur näten och titta på när ringmärkningen genomfördes.

Barnen var förstas de självklara besökarna. Barn, som är nyfikna, glömmar snabbt bort de sociala regler som vi vuxna ofta håller oss till. Från Venan finns många roliga minnen av exalterade och nyfikna barn som i sin iver hamnat ända upp i knät på ringmärkarna för att komma så när det bara går.

Finaste ögonblicken är ändå alla de barn som fått hålla en fågel i sina kupade små händer och sedan låta den få flyga iväg till friheten. Ren glädje.

Totalt har fem Klappa en Fågel-visningar arrangerats och cirka 250 personer (många barn) har fått möjlighet att titta nära på fåglar. Visst vill man hoppas och tro att någon av de barn som deltagit fastnat för fåglar, nu eller senare,

kargänget.

Märkplats Venan jobbade mest med nio-metersnät, ibland med sexmetersnät. Nätet sattes upp från gryningen fram till tiotiden och oftast under juli – oktober, när boungarna var utflugna och när fåglarnas flyttning hade börjat.

Totalt under perioden 1979–2022 ringmärktes 53 381 fåglar. Några projektarter märktes med färgringar i olika kombinationer för att kunna identifiera dem i fält.

INOMHUS-MÖTEN VÅREN 2024

Torsdag 18 januari

Vad har spetsbergsgäss, en Islandsresa och sittande fåglar gemensamt? Jo, det får ni se och höra mycket mer om på kvällens intressanta föreningsmöte. Spetsbergsgässen har ökat i antal i Närke under vår- och höstflytten. Det beror på att spetsbergsgässen nyligen hittat nya häckplatser. Kent Halttunen lotsar oss bland ny unik kunskap om dessa fåglar. Har du haft tankar på att resa till Island någon gång? Per Salomonsson visar härliga bilder från senaste NOF-resan. Är sittande fåglar snygga att titta på? Javisst. I kväll har vi nöjet att ta del av Eva Georgii-Hemmings och Urban Tholéns vackra fågelbilder. Välkomna till ett spännande och omväxlande möte.

Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro kl. 19. Välkomna!

Torsdag 15 februari

Årsmöte (se särskild kallelse sidan 28). I samband med årsmötet visar duktige naturfotografen Torbjörn Arvidson vackra bilder från året som gått. Det blir bilder på fåglar, fjärilar och mycket annat.

Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro kl. 19. Alla hjärtligt välkomna!

Torsdag 14 mars

Jan-Åke Nilsson från Lunds universitet berättar om sina studier om den svartvita flugsnapparens migration, och hur denna fågelart påverkas av klimatförändringar.

Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro kl. 19. Välkomna!

Torsdag 18 april

Leif Andersson från Uppsala universitet pratar om Darwinfinkarnas evolution, som han har kartlagt detaljerat. Efter fikapausen kommer vi få lära oss om brushanens supergen och fascinerande kärleksbestyr.

Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro kl. 19. Välkomna!

FAKTA: MÄRKPLATS VENAN

Leif Sandgren flyttade till Örebro 1979 och ville ta upp den ringmärkning han tidigare genomfört i Strängnäs och Karlskoga. Han fastnade för Venatippen (numera Venastugan, Rynningeviken) bland annat för att han i september första året överraskande fick tre blåhakar i nätet.

Efter ett NOF-möte anslöt Johan Åhlén och Lennart Eriksson, liksom ungdomarna Paul Alarcón och Martin Stervander. Efter några år kom även Per Wedholm med i ringmär-

Nya gäss- och svanrekord

FLYTTANDE FÅGLAR har alltid väckt människans intresse och funderingar. Vart är de på väg och hur hittar de?

Långt in på 1800-talet trodde folk i Norden att svalor övervintrade på sjöbotten. Svalor och många andra arter försvann ju bara plötsligt om hösten.

Forskarna har rätat ut många frågetecken, men inte alla. Idag används alltmer avancerade metoder, som ljusloggar och GPS.

Fåglars uppträdande i Närke på hösten är väl känt, men varierar mycket med olika väderförhållanden. När vattnet sjönk tillbaka efter den regniga sommaren 2023 skapades unika rastplatser för vadarfåglar. En "invasion" av sträckande tättingar under dagar med fint väder i oktober sticker också ut i Artportalen, liksom rekordmånga rastande gäss och sångsvanar i november.

Men en sak vet vi nu; svalorna är i Afrika.

Vadarfrossa i våtmarkerna

Första veckan i september fanns fortfarande många **ägrethäger** kvar i landskapet efter sensommarens invasion. Vid Hammar i Kvismaren fanns hela 63 ex. den 1 sept. och på maderna i norra Tysslingen räknade Helly Olsson, Mats Ericsson m.fl. till 44 ex. den 7 sept. De våta markerna på Hammarmaden och Hammarbotten lockade ner mängder med vadare de första två veckorna i september. Mest ungfåglar (1K) som var på sin första flyttning söderut. Talrikaste småvadaren på maderna vid Hammar var **kärnsnäppa** med 100–300 ex. **Större strandpipare** rastade med 50–100 ex. under perioden 7–12 sept. obsade av bland andra Peter Gustafson och Daniel Andersson. Svårupptäckta små **mosnäppor** och **småsnäppor** hittades av Erik Törnvall, Tunyapat Pinwanichkul m. fl. Unga **spovsnäppor** fanns också med på maderna med upp till 11 ex. enligt bland andra Thorsten Gansing och Gunnar Rohed. Ett par vackra **kustsnäppor** hittades av Berit Söderberg, Sune Johansson m.fl. som även kunde glädja sig åt höstens enda fynd av **roskarlar**, 1–3 ex. under perioden 5–12 sept. **Kustpipare** födosökte med 5 ex. den 11 sept. samt med 8 ex. den 16 sept. **Tranorna** har räknats i Kvismaren under hösten. Efter att ha lämnat fälten runt om i Kvismaredalen samlades de på Frånabotten och Hammarbotten för övernattnings med som mest 20 732 ex. den 2 okt. Några dagar senare lämnade de Närke via Tyskland för vidare färd till Frankrike och Spanien.

Flockar med **brushanar** sågs på flera lokaler under perioden. Vid Välakärren fanns 200 ex. den 3 sept. enligt Kent Larsson. Vidare räknade Joakim Johansson till 400 ex. på Hammarmaden 6 sept. och samma dag såg Christer Tegebro lika många från Norra tornet, Tysslingen. En sen brushane rastade på Lötens åkrar, Kvismaren 4 nov. Enstaka **myrspovar** sågs i Boglundsängen under perioden 3 sept–14 okt. undantaget 6 okt. då Jonathan Waern,

ÄGRETHÄGER

FOTO: MATS ERICSSON

Roland Thuvander m. fl. hittade 2 ex. Ett par **småspovar** sträckte över Oset både den 7:e och 10:e sept. Flera **skärnsnäppor** hittades rastande under senhösten på öar och skär i Hjälmarén. Höstens tre fynd är rekord för landskapet. Första fyndet gjorde Leif Sildén på Storhjälmaren 5 okt. på ett skär vid Byrberget väster om ön Brearen. Nästa skärnsnäppa hittade Leif vid Styrsta vid södra Hjälmarén 22 okt. Möjligen var det samma individ som efter en stund samma dag kom flygande rakt mot Andreas Sandberg vid Rönnerberget. Tredje fyndet gjorde Leif från sin båt vid ön Brearen 29 okt.

Invasionsartat sträck av tättingar

Från Venastugan vid Rynningeviken har sträckande fåglar räknats regelbundet under hösten av Ola Erlandsson, Thord Eriksson,

Nils Eriksson och flera andra. Anmärkningsvärt höga antal noterades även på andra lokaler för många arter. En rekordartad invasion av **svartmesar** påbörjades vid Venastugan 24 sept. med 105 ex. Sedan fortsatte det 26 sept: 84 ex, 30 sept: 451 ex, 1 okt: 590 ex, 4 okt: 63 ex, 8 okt: 131 ex. och 13 okt: 101 ex. Höga antal av svartmesar sågs även på flera andra lokaler i Närke. Hela 50 ex. passerade Norra Ässundet den 30 sept, 74 ex. Irvingsholms gård den 1 okt. samt 60 ex. samma dag hemma hos Maria Wanche i Osvalla.

Under några dagar var det även bra sträck av trastar vid Venastugan. **Rödvingetrastar** räknades till totalt 3 105 ex. den 8 okt. och **björktrastar** hade sin bästa dag 13 okt. med hela 4 020 ex. Leif Sildén räknade sträcket vid Äsön 4 okt. och noterade **dubbeltrastar** till ett antal av 86 ex. under några morgontimmar.

- och sträckande tättingar

Vinterns budbärare **domherren** noterades med 160 ex. vid Venastugan 13 okt. och **mindre korsnäbb** hade sin bästa dag hos Ola Erlandsson den 13 okt. med totalt 292 ex. Dagen efter passerade även två **bändelkorsnåbbar**. Ett par bändelkorsnåbbar hade dessförinnan setts av Leif Rydell vid Hovsta 27 sept. Intressantaste fyndet av **större korsnäbb** stod Anders Carlberg för med en fin flock med 11 ex. på Öby kulle 30 sept.

Ovanligt stora flockar med **grå-** och **grönsiskor** har dragit omkring i landskapet under hösten. Framför allt har grönsiskor uppträtt invasionsartat. Eller vad sägs om 16 200 ex. sträckande grönsiskor vid Äsön 24 sept. Vid Norra Ässundet noterades totalt 3 000 ex. den 24 sept. Sträcket fortsatte och 3 okt. blev det återigen en svettig dag för Leif Sildén vid Äsön med 4 200 ex. Totala mängden grönsiskor som passerade Venastugan under hösten kunde räknas i 10 000-tal och med en fantastisk dag 24 sept. med 6 300 ex. Bästa dagen med gråsiskor vid Venan blev 15 okt. med 625 ex. Lite senare den 11 nov. fanns en stor flock med 1 700 ex. vid Lindåsbacken i Kvismaren.

SVARTMES

FOTO: PER WEDHOLM

Änder och sjöfåglar

Fynden av **gravänder** i landskapet fortsatte att öka under hösten. Tillsammans med vadarerna vid Hammar, Kvismaren fanns en gravand de första veckorna i september enligt Anders Jacobsson, Marianne Johansson, Gunilla Fridmodig m. fl. Vid Vålakärren rastade enligt Stefan Andersson 1 ex. den 2 sept. En gravand har även följt med rastande gäss i Tysslingen, Vintrosa och Granhammar 28 sept–14 nov. Från Näsbyängen, Oset rapporterade Håkan Svensson och Birgitta Dawidsson om 2 ex. den 5 nov. och på samma lokal fanns 1 ex. så sent som 14 nov. enligt Bernt Bergström.

De blöta maderna vid Hammar, Kvismaren lockade även rastande och provianterande simänder. I månadsskiftet aug/sept. rastade 300 **snatteränder** och 135 **skedänder**

enligt observatörerna Ove Eriksson och Åke Pettersson. Ett par dagar senare den 2 sept. gjordes en högsta notering för **stjärtand** med 225 ex. Toppade i antal gjorde **bläsand** med 700 ex. den 5 okt. och på Södra maderna, Tysslingen rastade 300 bläsänder 13 okt. **Brunänder** har gillat Rysjön, Kvismaren och 20–30 ex. fanns under perioden 12 sept–5 nov. enligt Håkan och Christina Lilja m.fl.

ROSKÄR

FOTO: GUNNAR ROHED

Endast ett fåtal **bergänder** har hittats i landskapet under perioden. Två bergänder höll till vid Strandpromenaden, Rynningeviken 11–14 okt. och i Rysjön sågs 2 ex. under perioden 15 okt–5 nov. Den 23 okt. rastade 1 ex. vid Katrinelund, Hjälmarén och i Norra Tysslingen hittade Bengt Jalsborn 1 ex. samma dag. Höstens enda **ejder** sträckte förbi vid Dimbobaden 21 okt. obsad av Andreas Sandberg och Johannes Almqvist. Även av **svärta** gjordes bara ett fynd i Närke. Det var 1 ex. som rastade i Sottern 1 okt.

Den 16 nov. upptäcktes en flock med 6 st. rastande **alfåglar** i Rynningeviken. Isen hade börjat lägga sig och alfågarna låg rätt långt ut nära en stor flock med gräsänder. Observatörer blev förutom undertecknad även Staffan Gustavsson och Thord Eriksson (läs mer om den obsen i Krönikan).

Inte oväntat blev **sjöorre** den mest sedda marina arten under hösten. Flockar med 10–12 ex. sågs i Sottern, Hjälmarén och Tysslingen. Största antalet blev 42 ex. vid Äsön 3 okt. Från bron över till Äsön kunde onsdagsgruppen (för dagen bestående av Gunnar Nilsson, Rune Eriksson och Ingvar Gustavsson) notera 140 **salskrakar** den 15 nov. vilket blev säsongens högsta antal. **Småskrakar** ses mest i Vättern på våren. Men på senhösten passerar en nordligare population vårt landskap. Bland annat kan nämnas 11 ex. sträckande vid Venastugan 1 okt, 16 ex. i Sottern vid f.d. Kilsmo såg 3 okt, 25 ex. i Hjälmarén vid Äsön 5 okt. samt 12 ex. i Tysslingen vid Irvingsholm 8 okt.

Rovfåglar, ugglor, hackspettar och härfågel

Höstens mest uppmärksammade ”rovare” blev utan tvekan den unga (1K) **jaktfalk** som upptäcktes sittande på ett jaktorn söder om Västra rakan, Kvismaren den 29 okt. Beröm till observatörerna Mikael Gustafsson och Malin Hall som snabbt fotograferade falken och kunde få hjälp med artbestämningen. Jaktfalken sågs även av Anders Jacobsson på Hammarmaden. Läs mer om fyndet på sidan 19 i detta nummer.

Återigen ökade antalet fynd av **stäpphökar** i landskapet och framför allt av unga (1K) individer. Minst en ung stäpphök visade välvilligt upp sig vid Tysslingen under perioden 13–24 sept. Den observerades och fotograferades av bland andra Liselotte Sliwon, Lena Asp och Bror Johansson. Flera andra lokaler fick mer tillfälligt besök av vackra ungfåglar. En utfärgad hane sågs vid Oset 20 sept. av Anders Silvetärn och Ola Erlandsson. Vid Tanntorp i Hjortkvarn fick Mats Weiland glädjen att njuta av en fin hane 29 sep.

HÖKUGGLA

FOTO: ERIK ALNEMO

nnan de **röda gladorna** lämnade Närke samlades de i större antal på flera lokaler. Vid Kälkesta, Edsberg noterade Sandra Tengelin 6 ex. 12 sept. och nära Mörby gård i Östernärke hade Daniel Andersson 7 ex. samtidigt över ett nyslaget fält 23 sept. Samma antal 7 ex. fanns även vid Torp, Hardemo 23 sept. enligt Jonathan Waern. Enstaka **bruna glador** hängde kvar i Oset, Kvismaren och Tysslingen under hela september. Lite udda blev 1 ex. vid Bäckaskog, Bäckes husartorp, Hallsberg som Claes Erixon såg 7 sept.

Ugglor varierar stort i antal mellan olika år. Få fynd under hösten indikerar en dålig förekomst av smågnagare i våra marker. Ett par fynd dock. Vid Hagby, Stora Mellösa flög en **hökuggla** in i ett fönster redan 18 sept. Uggulan kunde snabbt tas omhand av studenter till läraren Mikael Tellbe. Den kvicknade snart till

igen och kunde släppas ut i friheten. Mycket ovanligt med så tidigt fynd och det blott fjärde fyndet i september någonsin i Närke. Nästa rapport på hökuggla kom från Leif Paakkonen som såg 1 ex. i skogen vid Fågelbo, Svartå 11 nov. Enda fyndet av **lappuggla** gjordes av Filippa och Magnus Björklund med 1 ex. vid Avern, Bo den 11 nov.

Gråspettar har besökt uppsatt talg både hos Benny Fredriksson i Flyhagen och i Garphyttans nationalpark under senhösten. Två andra intressanta noteringar gjordes med 1 ex. som hördes vid Hjälmarbaden 10 okt. av Åke Pettersson samt 1 ex. vid Slängbäcken, Fellingsbro 28 okt. Rapportör på den sist nämnda var Johan Wretenberg. **Tretåig hackspett** har bara rapporterats från två lokaler. Per Karlsson Linderum upptäckte 1 ex. vid Fåglamosen – Bävlingebacken 10 sept. och det andra fyndet gjorde Lena Gunnarsson vid Hjulåsen, Garphyttan 29 sept.

Avslutar denna del med höstens enda **härfåg** som rapporterades och dokumenterades med en filminspelning av Johan Sundin på Närkeskådarnas Facebooksida. Fyndet gjordes 7 okt. på Vinön vid Vinöns gamla skola.

BLÅHAKE

FOTO: BROR JOHANSSON

Måsar, labbar och ovanliga tättingar

Dvärgmåsar samlas varje sensommar i Hjälmaran inför sträcket; huvudsakligen kring Nyckelgrundet och söder om Vinön. Imponerande antal den 11 sept. med hela 650 ex. Mest adulta måsar och endast ett 80-tal ungfåglar (1K). Efter några dagar med hård vind åkte Andreas Sandberg och Johannes Almqvist till Djursnäsudden vid Dimbobaden 21 okt. och hade turen och skickligheten att upptäcka höstens enda **tretåiga mås**. En individ i ungfågeldräkt (1K) som elegant behärskade den starka vinden på Hjälmaran. Av tärnor kan nämnas en sen **skräntärna** 9 okt. i Västra Kvismaren enligt Patrik Hedengren m.fl. samt en **silvertärna** vid Rynningeviken 12 okt. med Håkan Svensson och Birgitta Dawidsson som observatörer. Båtburne Leif Sildén, som hittade en fjällabb i Hjälmaran i augusti, var den 6 september ute med sin båt igen och upptäckte ännu en **fjällabb** men denna gång öster om Röknen i norra Vättern.

SÅNGSVAN

FOTO: TORBJÖRN ARVIDSON

Blåhakar och **rödstrupiga piplärkor** rapporterades i normal omfattning från landskapets fågelsjöar och reservat under september. Vid Norrbyås sågs en **svart röstjärt** 10 okt. av Daniel Andersson och Peter Gustafson. Vid Suzukis anläggning i Garphyttan fanns även 1 ex. den 13 okt. Michael Andersson och Josefine Jansson var de som bevakade området. Fyndet av **skärpiplärkor** har ökat både vår och höst. Säkert också beroende på ökad kunskap om denna piplärkas läte och utseende hos allt fler fågelskådare. Under hösten gjordes elva fynd av 14 individer huvudsakligen på skär och stränder vid Vättern och Hjälmaran. Fem fynd av **lappsparrar** gjordes under oktober månad. Samtliga var sträckande individer som hördes av skickliga observatörer med bra hörsel vid Venastugan, Åsön och Mellringe.

Rekordnoteringar för svanar och gäss

För första gången har rastande gäss räknats regelbundet i landskapets slättbygder under hösten. Inte oväntat toppade **grågäss** och **sädgäss** i antal, men återigen sattes ett nytt Sverigerekord för antalet **spetsbergsgäss**. Läs allt om inventeringen på sid.12–13 i detta nummer av FiN. **Vitkindade gäss** har framför allt funnits i Kvismaren med en högsta notering av 1 000 ex. i Rysjön 19 sept. enligt Anita Karlén m.fl. Mycket oväntat landade en hel flock **fjällgäss** i Rysjön 8 okt. Flocken, som bestod av 27 individer, höll sedan till i Västra Kvismaren 10 dagar framåt. I samma område fanns även ett par **prutgäss** 9–10 okt. Utöver några enstaka ex. kan nämnas att 7 ex. sågs i Hjälmarviken, Oset 10 nov. Troligen samma prutgäss sågs sedan på Råvgångsmaden dagen efter. Höstens enda fynd av **stripgås** blev 2 ex. som Kent Halttunen upptäckte i samband med räkning av gäss vid Öja

sjöland, Hackvad 16 nov.

Avslutar höstrapporten med ännu ett rekord. Kyla och snö i norr tryckte ner **sångsvanar** i en aldrig tidigare skådad omfattning över Närke under andra halvan av november. Ett imponerande sträck av sångsvanar började 16 nov. med 543 ex. vid Skagershultmossen enligt Leif Eckmann. Samma dag räknade Lennart Eriksson till hela 1 328 ex. som rastade på översvämningar vid Östa, Fjugesta. Sträcket fortsatte över hela landskapet och 18 nov. hade antalet rastande vid Östa ökat till 1 520 ex. Nytt rekord för hösten i Närke. I samband med inventering av gäss i Kvismaren 23 nov. hittades även ca 900 rastande sångsvanar lite utspridda i området. Sträcket kulminerade 24 nov. med 1 383 ex. vid Oset och 864 ex. vid Svalnäs Tysslingen. Tre fynd av **mindre sångsvan** i flockarna med sångsvanar gjordes med 1 ex. vid Norra Ormesta 18 nov, 2 ex. vid Krokvägen, Örebro 19 nov. samt 2 ex. vid Ormesta holme 24 nov.

Någon dag efter att de sista svanarna försvann i horisonten kom snön och på Anders-dagen 30 november var det redan vinter. Vi får se om ordspråket i Bondepraktikan stämmer: "Anders braskar, julen slaskar".

JORDUGGLA

FOTO: GUNNAR ROHED

Så matar du fåglarna i vinter

ATT MATA FÅGLAR är ett trevligt sätt att gynna fåglarna i din närhet. De får mat och du får chans att studera dem på nära håll.

Myter om fågelmatningen och teorierna stämmer inte alltid överens, men en sak som de allra flesta är överens om: fågelmatningar och fågelvänliga trädgårdar är bra för fågellivet.

Var ska man mata?

Sätt gärna upp fågelmatningen nära buskar eller grenar så att fåglarna lätt kan ta sig i skydd från eventuella rovfåglar. Tänk också på att fågelmatningar kan locka till sig råttor och möss. Ha också gärna matningen en bit från huset och städa under den ibland för att minska risken för gnagare.

Vad ska man mata med?

Det finns många teorier om vad man ska mata med för att locka vissa fåglar till en matning, men det är ingen exakt vetenskap. Olika mat kan locka olika arter. • Äpplen för trastar, rödhakar, svarthättor och sidensvansar • Osaltat smör kletat på trädstammar, talg, kokosfett eller ister för hackspettar, nötväckor, trädkryp-are och mesfåglar • Solrosfrön och hampafrön för sparvar, finkar och mesfåglar • Jordnötter för mesfåglar, hackspettar, siskor och nötskri-

kor • Havre för gråsparvar och gulsparvar

Vad bör man använda för behållare eller bord?

Behållare där fåglarna inte sitter i maten är klokt, eftersom det minskar den eventuella smittospridningen. Fåglar som föredrar fågelbord brukar kunna hitta mat på marken under fröautomaterna.

Kan fåglarna sprida smittor?

Smittskyddsinstitutet varnar för salmonella-spridning vid fågelmatningar vid fågelbord

där fåglarna kan bajsa i maten. Andra säger att det finns få indikationer att salmonella är stor fara. Det är bra att rengöra fågelborden noga ibland.

Klarar sig fåglarna om jag slutar mata?

Fåglar är inte dumma. De hittar föda på andra sätt om de behöver, och det finns mängder av fåglar som överlever året om utan minsta hjälp från människor.

Hur gör man egna talgbollar?

Värm försiktigt kokosfett, blanda i till exempel lätt hackade havregryn och jordnötter. Låt stelna något och blanda i rumsvarmt margarin för att lättare kunna forma det i till exempel en kokosnöt eller en kruka.

Behöver fåglarna vatten?

Det är ett välkommet tillskott för dem. De behöver rengöra fjäderdräkten och dricka vatten. Ett sätt att hålla vattnet isfritt lite längre ska vara att lägga en tennisboll i vattnet, som då skapar rörelser i vattnet och minskar risken för isbeläggning.

Får man anordna en fågelmatning i skogen/på annans mark?

Fråga om lov från markägaren innan du sätter upp en fågelmatning utanför din egen tomt.

KÄLLA: Natursidan.se

DEN 26-29 JANUARI pågår den riksomfattande kampanjen Vinterfåglar i Knuten.

Över 20 000 personer i Sverige räknar alla småfåglar vid fågelborden. Sista helgen i januari räknar vi vid våra fågelmatningar runt om i landet. Det är en av BirdLife Sveriges mest populära aktiviteter. Här kan alla vara med och bidra genom att enkelt rapportera vilka fåglar och hur många av respektive art man ser på sin fågelmatning. De senaste åren har runt 20 000

rapporter kommit in från enskilda personer, föreningar, skolklasser med flera – men BirdLife vill ha ännu fler rapporter!

Kampanjen Vinterfåglar in på Knuten har pågått sedan 2006. Tack vare alla rapporter får man en bra bild över de fåglar som tillbringar vintern hos oss. Talgoxen är den talrikaste vinterfågeln följt av blåmes och pilfink, men efter denna trio varierar topplistan från år till år. Via denna räkning kan man också följa hur vinterfåglarna anpassar sig till klimatförändringarna.

Anders och Benny matar vid nationalparken

■ För sjätte året i rad ansvarar Anders U Nilsson och Benny Fredriksson för att det finns en fågelmatning vid Garphyttans nationalpark.

Vid den talg som de satt upp och fyller på regelbundet finns det chans att se bland annat gråspett. Vid sidan av talg matar man även med solrosfrön och nötter.

Anders och Benny ser också till att det finns lite extra fågelmat vid Caféhörnan i Oset.

Matningen som Anders och Benny ansvar för kostar en del, och de tar gärna emot ett bidrag via swish:

Anders Nilsson: 070 646 08 41

Benny Fredriksson: 070 629 85 82

Hjälp oss fortsätta växa som förening

■ Styrelsen för Närkes Ornitologiska Förening är ett härligt gäng som jobbar för föreningen och fåglarnas bästa. Då och då avgår ledamöter efter flera års bra och välbehövliga insatser, och de behöver ersättas.

Efter många år i ledande befattningar avgår Ronnie Lindqvist. Under de senaste tre åren har Ronnie varit ordförande för föreningen.

Vid sidan av en **ny ordförande för NOF** ska årsmötet välja **ytterligare en styrelseledamot**.

Känner du för att vara med i vårt team och föra vår fina förening framåt?

Hör av dig till valberedningen eller styrelsen. Mejla gärna till styrelsen:

styrelsen@nofnet.se

eller någon i valberedningen: Maria Wanche,

maria.wanche@gmail.com

eller Ami Sundén,

amisunden54@gmail.com.

Du behöver inte vara med i styrelsen för att jobba för NOF. Alla kan bidra med något. Det finns en mängd grupper i föreningen som gör fina saker. Kanske vill du bidra med något som till exempel hjälpa till med föreningsmötena, fågelmatare i Oset, cirkelledare, redaktionsmedlem för Fåglar i Närke, jobba med

hemsidan, fågelguide, rese- eller exkursionsledare med mera.

Tveka inte att höra av dig!

Du behöver inte vara proffs på fåglar. Vi är alla lekman/-kvinnor och det viktigaste är ditt engagemang.

Inget gulsparvpris men väl ett Rosenbergpris

■ Sedan 2014 har Närkes Ornitologiska Föreningen delat ut priset till Årets Gulsparv i samband med årsmötet. Under 2023 delades gulsparvpriset inte ut, och det blir heller inte av under 2024.

Anledningen är att NOF under 2022 fick ta över ansvaret för att dela ut Erik Rosenbergs naturvårdspris. Det

första priset gick till Mats Rosenberg som bland annat fick 30 000 kronor för sina naturvårdande insatser.

I höst ska Rosenbergspriset åter delas ut i samband med "Rosenbergsdagarna". Har du någon som gjort sig förtjänt av det priset? Hör av dig till någon i styrelsen.

Kallelse

till NOFs årsmöte 15 februari 2024

Medlemmarna i Närkes Ornitologiska Förening kallas till årsmöte torsdag 15 februari kl. 19.00.

Lokalen är: Hantverkshuset, Engelbrekts-gatan 6, Örebro.

I samband med årsmötet visar naturfotograf Torbjörn Arvidson sina finaste bilder från det gångna året.

DAGORDNING.

1. Mötets öppnande.
2. Fråga om årsmötet utlysts i behörig ordning.
3. Val av ordförande för mötet.
4. Val av sekreterare för mötet.
5. Val av protokolljusterare tillika rösträknare.
6. Styrelsens årsberättelse och redovisning av räkenskaperna.
7. Revisionsberättelse.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen.
9. Val av ordförande och ledamöter i styrelsen.
10. Val av revisorer och revisorssuppleanter.
11. Val av ledamöter till regionala rapportkommittén (Rrk).
12. Val av valberedning för ett år.
13. Fastställande av budget för 2024.
14. Beslut om årsavgift för 2025.
15. Ärenden som styrelsen förelägger mötet.
16. Andra ärenden som inkommit före 15 januari och behandlats av styrelsen.
17. Inkomna motioner och yttrande från styrelsen.
18. Övriga frågor.
19. Årsmötets avslutning.

Ett riktigt Gott Nytt Skådarår önskar redaktionen alla

Med Swish blir det enklare att betala

■ Med Swish i din mobil är det enkelt att göra en betalning till NOF.

Swish kan du använda när du ska ge ett bidrag för fågelguidning, betala fågelresan eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågelfond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish. Swishnumret till NOF är:
123 02 90 361

Tips: Lägg in numret och namnet under dina kontakter i mobilen så är numret lätt att nå!

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av bankgiro 5747-3357 som vanligt när du ska betala till NOF.

Uppdatera dina uppgifter i medlemsregistret

■ I slutet av november fick du en avi för att betala din medlemsavgift till Närke Ornitologiska Förening. Som du kanske vet har vi ett modernt medlemsregister och det är företaget Membit som sköter administrationen av medlemsregistret.

I brevet finns inloggningsuppgifter till onlinekansliet (www.membit.net/m4-member). Gå gärna in där och se till att alla dina uppgifter är aktuella så att bland annat vår medlemstidning Fåglar i Närke hamnar i rätt brevlåda.

Du får gärna fylla i din e-postadress, då har vi i NOF ytterligare en möjlighet att nå dig med viktig information.

Du som är medlem har säkert också noterat att det är ett särskilt bankgirokonto för att betala in din medlemsavgift. Observera att detta bara gäller medlemsavgiften.

Du som vill bli medlem, gå in på Membit: <https://www.membit.net/m4-member/login/500> och betala medlemsavgiften.

Har du några frågor eller funderingar: hör av dig till vår medlemsansvarige Anders Nydahl, anders.nydahl@telia.com, 070 309 16 83.

Notera att vi behåller vårt andra bankgiro-nummer för alla andra ekonomiska transaktioner. Ska du betala en resa, köpa en affisch, fågelholk, buff eller något annat, eller vill bidra till vår Fågelskyddsfond, använd bankgiro-nummer 5747-2237 (eller swisha, se här intill).

Resor och guidningar ger NOF klirr till fågelskydd

■ Alla som är med på någon av de resor som Närke Ornitologiska Förening anordnar betalar en summa pengar för att vara få delta. Avgiften ska naturligtvis täcka de kostnader som uppstår vid en arrangerad resa, såsom logi, transport, eventuella inträden, kostnader för reseledare/guide och för resegarantin. Den ska även täcka en liten osäkerhetsmarginal. Dessutom ingår i resekostnaden det vi kallar för "Fågelskyddsavgift", som ska användas till åtgärder för fåglarnas bästa. Reseverksamheten under 2023 gav ett överskott på 10 000 kr. Dessutom fick NOF in cirka 3 000 kr i samband med guidningar. Det här är välkomna pengar som ska användas i något eller några projekt för fåglarna i Närke under det kommande året.

Tack alla ni som reste med oss! Vi satsar på nya spännande resor under 2024, redan nu planerade är: Stockholms skärgård, Skåne, Falsterbo, Öland och Hönö.

Hör gärna av er till någon i styrelsen med ytterligare förslag på resor.

Vill du göra en insats för föreningen?

■ Fikastunden på våra föreningsmöten i Hantverkarnas hus i Örebro behöver fler krafter för att det ska bli trivsamt. Vill du hjälpa till med det? Det handlar bara om cirka en timmes jobb med att duka fram, brygga kaffe och att köra diskmaskinen; till en början under fyra torsdagar första halvåret 2024. Våra föreningsmöten sker vanligtvis tredje torsdagen i månaden under perioden januari till april. Hör av dig till någon av oss i styrelsen om du som är intresserad.

NOF-medlemmar och alla andra fågelintresserade läsare!

LÖRDAG 6 JANUARI

ARTRACE I NÄRKE

Häng med på denna lättsamma kryssartävling, som också blir en bra start på det nya skådaråret. Tävlingen går ut på att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Det finns en vanlig klass där man går, cyklar eller åker kollektivt. Gå ihop med några kompisar och bilda ett lag du också! Start kl. 00 med målgång kl. 16 vid Naturens Hus. Där blir det artgenomgång och vi korar segrarna. Anmäl dig till Urban Tholén: tholenurban@gmail.com eller 070 241 67 63.

FREDAG 26 – MÅNDAG 29 JAN

VINTERFÅGLAR INPÅ KNUTEN

Under veckoslutet 26 till 29 januari räknar tusentals personer i hela Sverige fåglar på sina fågelmatningar. NOF genomför två publika räkningar: lördag 27 januari kl. 9–11 finns fågelguider vid Krogstugan, Karlslund, och på söndag 28 januari kl. 9–11 räknar vi fåglarna vid Rosenbergstugan i Oset. För mer info: Kent Halttunen 070 216 11 30.

FREDAG 26 – LÖRDAG 27 JAN

SMÅFÅGELPRAT PÅ GRANNGÅRDEN

Duktiga guider från NOF finns på Granngården i Marieberg, Örebro under helgen för att prata om fågelmatning och annat som rör fåglarna under vintern. Håll utkik för mer info om tider på hemsidan och NOFs Facebookgrupp. För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06.

TORSdag 1 FEBRUARI

HOLKBYGGARKURS

NOF arrangerar tillsammans med föreningen Hantverket en holkbyggarkurs under fyra torsdagskvällar i februari. Vi bygger olika typer av holkar (för småfåglar, starrar, tornseglare, ugglor med flera) och går igenom teorin om hur de bör vara utformade. Kurstillfällena är torsdagarna 1, 8, 22 och 29 februari mellan klockan 18 och 20.30 och sker vid Navets skola, Örebro. Anmäl dig till Studieförbundet. För mer info: Kent Halttunen 070 216 11 30.

SÖNDAG 18 FEBRUARI

GARPHYTTANS NATIONALPARK I VINTERSKRUD

Tillsammans med Östernärkes naturvårdsförening besöker vi Garphyttans nationalpark. Ett vinterklätt landskap väntar oss förhoppningsvis i Kilsbergen. Klä dig varmt, ta med något att grillas och följ med ut i

den vackra naturen. Samling på p-platsen, Garphyttans nationalpark kl. 9.30. För mer info: Ronnie Lindqvist 070 262 14 17.

LÖRDAG 24 FEBRUARI

VINTERFÅGLAR I KARLSLUND

Samling vid Krogstugan, Karlslund kl. 14. Därefter vandrar vi i senvinterlandskapet på jakt efter vinterfåglar som kan finnas längs Svartån. Förhoppningsvis får vi en visning av Krogstugan. Mer info: Lars Johansson 070 558 99 06.

FREDAG 1 – SÖNDAG 10 MARS

UGGLEVECKA

Under ledning av duktiga guider från NOF kommer flera uggleysningar att ordnas under de här två helgerna och även någon vardagskväll. Vädret och ugglornas uppträdande styr var vi lyssnar. Håll koll på hemsidan och på NOFs Facebookgrupp för mer information. Samordnare för uggelveckan: Ronnie Lindqvist 070 262 14 17.

LÖRDAG 2 MARS

ÖRNRÄKNING I MELLANSVERIGE

Örnräkning sker runt hela Hjälmaren, Mälaren och ända bort till Vänerens östra kant. Räkningen sker mellan klockan 10 och 12. Det är fältstationen Rördrommen i Strängnäs som arrangerar den årliga örnräkningen. På vår hemsida får du mer information om platserna där örnräkningen kommer att ske och var det finns publika platser där du kan se örarna. Kom och hjälp till du också!

LÖRDAG 2 – SÖNDAG 3 MARS

SVANRÄKNING I RÅNNESTA

Denna helg liksom varje lördag och söndag under mars månad finns våra duktiga guider från NOF på plats mellan klockan 9 och 13 för att berätta för intresserade om svanarna och andra intressanta vårfåglar.

LÖRDAG 9 – SÖNDAG 10 MARS

SVANGUIDNING I RÅNNESTA

Svanguidningen fortsätter och i mitten av mars finns det många svanar och gäss på plats i norra delen av Tysslingen. Kl. 9–13 finns våra duktiga guider från NOF på plats för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar. Välkomna!

TISDAG 12 MARS

BÖRJA SKÅDA FÅGEL, NYBÖRJARCIRKEL

NOF arrangerar tillsammans med Studieförbundet en nybörjarkurs i fågelskådning. Det blir två teorikvällar (den första 12 mars), ett besök på biologiska museet, och

fem kurstillfällen ute i naturen under april och maj. Anmäl dig till Studieförbundet. För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06.

LÖRDAG 16 – SÖNDAG 17 MARS

SVANGUIDNING I RÅNNESTA

Är antalet svanar som flest den här helgen? Och har hur många arter av gäss har anlänt? Våra duktiga guider från NOF finns på plats kl. 9–13 för att berätta för intresserade om alla andra spännande vårfåglar.

LÖRDAG 23 – SÖNDAG 24 MARS

SVANGUIDNING I RÅNNESTA

Har det kommit några mindre sångsvanar, hur många svanar har man räknat in denna helg? Vad finns det för andra spännande fåglar på plats i norra delen av Tysslingen. Duktiga guider från NOF finns på plats kl. 9–13 för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

SKÄRTORSdag 28 MARS –

ANNANDAG PÅSK 1 APRIL

PÅSKRALLY

Västmanlands ornitologiska förening har utmanat NOF på Påskrally. Det är ett lätt-samt artrally som pågår mellan klockan 00 på skärtorsdagen till klockan 24 annandag påsk. Tävlingen sker individuellt, men man kan förstås skåda tillsammans. Alla kan delta på sina villkor och det finns fyra klasser: totalklassen, ekoklassen, tomtlistan och skogslistan, men alla som deltar är med i alla klasser samtidigt. Mer information kommer längre fram.

SKÄRTORSdag 28 MARS –

ANNANDAG PÅSK 1 APRIL

SVANGUIDNINGENS SISTA HELG?

Svanarna är sannolikt kvar över denna helg och det finns all anledning att besöka Rånnesta och Tysslingen. NOF planerar att guida under hela helgen. Mellan klockan 9 och 13 är guider från NOF på plats för att berätta om svanarna och alla andra vårfåglar. Håll utkik på hemsidan och NOFs FB-grupp för att få den senaste informationen.

ONSDAG 3 APRIL

BIOLOGISK MÅNGFALD

Det blir en promenad bland odlingslandskapets fåglar vid jordbruksmarkerna vid Ormesta, som ligger strax söder om Oset. Kontrasterna i fågellivet är påtagliga trots närheten till naturreservatet. Samling kl. 18 vid infarten mot Norra Ormesta invid Närkes Maskin. För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06.

FÅGLAR

i Närke

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Kent Halttunen

Nygård, Norra Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@outlook.com

REDAKTIONEN:

Arne Lundh

Villagatan 31
718 30 Frövi
070 202 80 64
ervalla31@hotmail.com

Charlotta Hedberg Tideman

Järnvägsgatan 32
703 62 Örebro
070 721 43 32
charlotta.tideman@gmail.com

Leif Haldorson

Brevbärargatan 52
703 78 Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Ove Pettersson

Duvstigen 13
703 48 Örebro
070 910 69 65
ovepet49@icloud.com

Anders Nilsson (layout)

Ramsta 306
719 91 Vintrosa
mediagurun@icloud.com

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening av SOF/BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Medlem i föreningen blir man enklast genom att gå in på membit: membit.net/m4-member/login/500, och betala medlemsavgiften. Årsavgiften är 250 kr för vuxen, för familjemedlem 50 kr (ingen extra medlemstidning), ungdomsmedlem (13–20 år) betalar 100 kr och barn (1–12 år) 50 kr per år. Medlemmarna får vår medlemstidning som ges ut med fyra nummer per år. Dessutom får man hänga med på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten.

ADRESSÄNDRINGAR

Har du ändrat adress? Logga in på vårt medlemsregister, membit.net/m4-member, med det användarnamn du fick när du betalade medlemsavgiften.

Har du andra medlemsfrågor? Kontakta Anders Nydahl, se styrelserutan längre ned här på sidan.

FÖRENINGSLOKAL

För sammanträden och bibliotek finns vi i Föreningarnas hus, Slottsgatan 13A, Örebro. För utställningsmateriel, holkar med mera används källarlokalen på Hagmarksgatan 9B.

HEMSIDA

Du är välkommen att besöka hemsidan nof.birdlife.se. Vi finns också på Facebook.

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Andreas Tranderyd
073 717 08 52

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Bengt Andersson

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Bengt Andersson

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant
Kent Halttunen

NOFS TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00
Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN

Ronnie Lindqvist

Ordförande, studiecirklar, resor
Bertil Waldéns gata 6
702 15 Örebro
070 262 14 17
lindqvist_ronnie@hotmail.com

Anders Nydahl

Kassör, medlemsfrågor,
grafisk produktion
Räntmästargatan 97
702 25 Örebro
070 309 16 83
anders.nydahl@telia.com

Lars Johansson

Fågelskydd, exkursioner,
studiecirklar
Holländaregatan 22
702 86 Örebro
070 558 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Eva Georgii-Hemming

Vice ordförande, exkursioner
Äsplunda 643
705 96 Glanshammar
070 254 20 27
georgiihemming@gmail.com

Anastasia Valenta

Inomhusmöten, integration
Grankottrevägen 6
702 82 Örebro
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Anders Bro

Inomhusmöten, remisser
Viktoriagatan 20
703 55 Örebro
072 146 87 81
andersingvar64@gmail.com

Catarina Ericson

Sekreterare,
IT, hemsidan
Fredsgatan 34
703 62 Örebro
070 342 61 55
toverud@hotmail.se

Bengt Andersson

Aktivitetsutveckling,
inomhusmöten, försäljning
Hopslagarevägen 22
693 73 Svartå
070 693 33 65
styrbengt@hotmail.se

Per Samuelsson

Exkursioner, resor,
fågelskydd
Bäck 26
73273 Fellingsbro
076 180 20 86
per-s@live.se

Alfåglar ger mig dåligt samvete

TORSDAGEN den 16 november är en kylig dag och isen har börjat lägga sig i Lagunen och i Rynningeviken utanför Strandpromenaden. Tar en tur med hunden Bamse på eftermiddagen med bara handkikaren med mig. Får syn på två flockar med änder som rastade utanför iskanten långt ute i viken. De ser mörka ut och skulle kanske kunna vara sjöorrar.

Ringer EKO-skådaren Staffan Gustavsson som ofta brukar vara i närheten och alltid ha med tubkikaren på cykeln. Staffan svarar att han är på väg hem efter en tur i svampskogen. Trots att varm mat väntade på köksbordet kom svaret direkt:

– Jag kommer!

MEDAN JAG VÄNTADE i kylan lyfte änderna, pinsamt nog var det gräsänder. Jag kände mig som en usel fågelskådare. När Staffan kom cyklande med andan i halsen beklagade jag att jag hade lurat ut honom för några gräsänders skull. Men Staffan plockade fram tubkikaren i alla fall och zoomade in änderna som lagt sig lite längre ut i viken. Det var ju trots allt en handfull änder som verkade vara något mindre.

– Men där ligger ju ALFÅGLAR, ropade Staffan.

De var sex till antalet och landskapets enda fynd av arten under hösten. Vi larmade omedelbart ut alfåglarna på Närke X och Närkeskådarna. Förutom cykelhjälten Staffan hann även Thord Eriksson se fåglarna innan de lyfte och flög i väg. Min heder som skådare var kanske inte lika naggad i kanten ändå.

DET VAR INTE FÖRSTA gången, och förmodligen inte sista gången heller, som en alfågel gäckat mig. I början av året var jag som vanligt ute och gick med hunden i Snavlunda väster om Örebro. Det var en eftermiddag i januari, och jag kollade lite förstrött med handkikaren på gräsänder i den isfria Svartån.

Bland de många gräsänderna reagerade jag direkt på en avvikan – den gråbrun, ivrigt dykande andfågel intill de andra ankorna. Jag gick närmare och såg att det var en honfärgad alfågel. Närkes blott andra fynd någonsin i januari!

Pulsen ökade rejält för nu skulle det larmas. Jag kopplade Bamse, av med handskarna och fram med mobilen: larm ut på Bird Alarm, Närkeskådarna och Närke X. Frusen om händerna, men skönt: nu kan skådarna komma.

När jag tittade upp, och hur jag än letade, var alfågeln borta. Slokört lommade jag i väg längs Svartån och kände mig som en rätt dålig skådare. På håll såg jag bilar vara på väg mot Snavlunda.

Det kändes pinsamt att lura skådarkompisar att lämna sina arbeten och mysiga TV-soffor en kall januaridag för en fågel som bara försvunnit.

Jag närmade mig Fallen och plötsligt ser jag alfågeln simma på bara några meters avstånd i ån. Nu gällde att vara snabb: koppla hunden, av med handskarna och börja larma på nytt. Och de som hastat till alfågeln fick en fin upplevelse och ett unikt årskryss. Jag var inte lika slokörtad längre. Lite merrakryggad kunde jag vandra hemåt, men oj var jag längtade in i värmen till en avkopplande kväll i soffan med Bamse.

ALFÅGLAR SOM GÄCKAR mig tycks återkomma i mitt liv. Redan för 60 år sedan hade jag min första upplevelse av en alfågel. Jag var 14 år och tillsammans med bästa kompisen Urban Toresson gick jag sista året i 9:an på Nikolai läroverk. Vi passerade Örebro slott på väg till busstationen den 4 oktober 1963 när vi fick syn på en liten grå and i ån framför slottet. Vi hade ingen aning om vad det kunde vara.

På 1960-talet fanns Westlings bokhandel vid Järntorget strax intill; vi rusade förstås dit för att leta efter en fågelbok. Boken ”Fåglarna i färg” skippade vi: i den fanns endast vackra hanar avbildade. Vi hittade en sprillans ny ”Europas fåglar”. På den tiden hade vi inte någon koll på fåglarnas ordning; med ivriga fingrar tvingades vi bläddra igenom stora delar av boken tills vi hittade sidan med alfåglar. Och det var en alfågel vi hade sett. Vi kunde till och med bestämma den till en ungfågel, i alla fall enligt boken. Efter allt flitigt bläddrande såg boken ut som en solkig solfjäder. Vi smög försiktigt tillbaka den in i bokhyllan. Uppspelta och nöjda av en nytt kryss tog vi bussen hem till Asker.

FICK VI DÅLIGT samvete över den som sedan kanske köpte den bläddrade boken? Nej inte direkt, det verkar bara vara alfåglar som ger mig det.

KRÖNIKA: Ove Pettersson